

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

K Ö Z L Ö N Y E.

Kiadó:
Az Országos Erdészeti-Egyesület.

Szerkesztő:
Bedő Albert.

Megjelenik minden hónapban.

Tizennyolczadik évfolyam. VII. füzet. 1879. Juliushó.

Előfizetési díj egy évre 8 frt Az Országos Erdészeti-Egyesület azon alapító tagjai, kik legalább 150 frt alapítványt tettek, valamint a rendes tagok is a 8 frt évi tagsági díj fejében, ingyen kapják. Oly alapító tagok, kik 150 frtnál kevesebbet alapítottak 3 frt kedvezményi árért járathatják.

 Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapesten, Lipótváros, Hold-utca, 21. szám, II. emelet.
A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díjért közöltetnek.

Az új erdőtörvény alkalmából.

Irta: Bedő Albert.

Lapunk jelen füzete kezdi meg az új erdőtörvény közlését. Ünnepeles alkalom ez, melyet Magyarország minden értelmes erdőbirtokosa és erdésze szívből üdvözölhet s melyet mi is a hazafiúi öröm igaz érzésével köszöntünk. Sokáig kellett várnunk arra, míg idő és körülmények megengedék azt, hogy hazánk oly erdőtörvényt nyerhessen, melynek egészséges intézményei alapját és támaszát képezik annak, hogy a magyar erdők gazdasági viszonyai, szemben az Európa minden részében forrásban lévő földmivelési és közgazdasági átalakulással, czélszerű és biztosabb fejlődést nyerhessenek.

Nagy az a vagyon, melyet erdeinkben birunk és így nagy azon anyagi erő is, mely faállományunk utján rendelkezésünkre áll. Közgazdasági helyzetünk állása pedig a megélhetés feltételeire emlékeztetőleg utal arra, hogy a földmivelés és ipar, a nemzeti és egyéni munkásság terén halaszthatlanná vált sürgős teendőink erélyes teljesítésével egy perczet sem szabad késni, s hogy ennek megfelelően az erdőgazdaság terén

és annak érdekében szintén fokozott szorgalmat kell kifejtenünk. Ily körülmények közepette s válságos idők napjaiban nyert a magyar erdőbirtok törvényt, mintha csak be kellett volna előbb várnia a földmivelés terén a hanyatlás ijesztő képe által felkorbácsolt nemzeti tevékenységnek ébredését, vagy mintha szemben e körülménnyel épen magának az erdőtörvénynek kellene igazolni azt, hogy legelső és legsürgősebb teendőink egyike az erdőgazdaság ügyének halaszthatlan felkarolására utal.

Örömmel és a bizalom jó reményével jegyezzük fel, hogy hazánkban ez időszerint előtérbe lépett ama törekvés, melynek helyes célja, az ország legfőbb erejét képező földbirtok gazdasági és kereskedelmi viszonyainak javítása. Az állami közigazgatás körében, az egyleti és irodalmi téren egyaránt üdvös mozgalom indult meg a teendők tisztázására és határozottabb kijelölésére. És mi szívből óhajtjuk, hogy az újra-keelő munkásság hajnalán megindult tevékenység, ne csak a reggelig tartson, hanem hogy majd a dél melegével érlelt gyümölcsöket is hozzon, melyek aztán kétségkívül az erdőknek is javára válnak.

Az erdőtörvénynek közgazdasági helyzetünk válságos idejében történt létrejötte kettős jelentőséggel bír abban, hogy egyfelől épen akkor nyújtja segélyét, midőn az újra-alkotó nemzeti munkának kell megindulni, másfelől pedig, mert épen megfelelő alkalommal emlékezteti a magyar erdőbirtokosokat, a kormány-közegeket és közgazdákat arra, hogy az anyagi erő gazdag forrását birjuk erdeinkben, melyek helyes kezelésében és felhasználásában, miután termésök általában véve nem csal, de mindig biztos, az egyéni és nemzeti vagyonszerzés örökre állandó záloga van letéve.

Erdészeti szakunknak az alkotmányos kormányzat ideje alatt történt haladását illetőleg panaszt nem tehetünk, habár másfelől kénytelenek vagyunk is beismerni, hogy nem történt meg mind az, minek a kormány közreműködésével teljesülni kellett volna, így például az erdészeti kísérletügy szervezése s a

budapesti egyetemen egy erdészeti tanszék felállítása. Ezek nélkülözésével szemben azonban bő kárpótlást nyert szakunk a hosszú időn át sürgetett erdőtörvénnyel, melynek létrejötte körül az Országos Erdészeti-Egyesület köztiszteletben álló elnöke Tisza Lajos ur ő excja kétségkívül hallhatatlan érdemeket szerzett.

Ha Magyarország erdőgazdasága a romlás és pusztulás útjáról elterelve, egykor a virágzás azon fokára emelkedhetik, melyet egy földrajzi helyzete, mint faanyagainak minősége természetesen feltételeznek: a Tisza Lajos név a tisztelet és hála elismerésével úgy fog említettetni, mint a magyar erdők egyik mentője s mint most említi Franciaország Colbert ministerének nevét, ki az erdők kiméletére ama hatalmasan serkentő és örökre fennmaradt szókat mondá: „Franciaország a fahiány miatt elvesz.”

Tisza Lajosnak az erdőtörvény kidolgozása körül fáradhatlan kitartással kifejtett buzgalma, a mint ezt mindazok, kik abban részt vettek, egyhangulag igazolják, Magyarországnak még igen sok szép erdejét menté meg az elpusztulástól, melylyel a nemzeti tőke-vagyon csorbulása lett elhárítva, s e mellett nemcsak a könnyebben gondolkozó tulajdonosoknak, de utódaiknak is biztos jövedelem fenntartva. Így fogta és ítélte meg elnökének munkásságát az Országos Erdészeti-Egyesület is akkor, midőn f. évi közgyűlésén dörgő éljenek közt jegyzőkönyvileg örökölte meg hálás köszönetét.

Most pedig, midőn az érdem iránti tiszteletünket és köszönetünket is elmondottuk, még amaz óhajtásunknak akarunk kifejezést adni, hogy vajha az erdőtörvény minden rendelkezése oly üdvös szellemben és irányban hajtatható végre, a mint ezt maga a törvény czélozza és lehetővé teszi, s vajha az erdőbirtokosok és erdészek kezét fogva a kölcsönös jóindulat és buzgalom egész erejével s odaadásával törekednének arra, hogy a mi jót a törvény nyújt és biztosít, azt az erdők javára valósággal is érvényesítsék.

És mi nem kételkedünk bevallani, miszerint jó reménységgel vagyunk arra nézve, hogy jelzett óhajtásunk valósággal teljesülni is fog. Igaz, hogy e részben a feladat legnehezebb része a törvény végrehajtását eszközlő szakférfiakra, az erdőfelügyelőkre fog nehezedni, az ő szép hivatásuk lesz az erdőbirtokosokat és kezelő erdészeket az erdők ügyeinek törvényszerű szolgálatára megnyerni s abban állandóan megtartani, a hol pedig szükség lesz, ott jó tanácssal vagy épen a törvény erejével rá vezetni. A törvény alkalmazása körül a közérdek ellenében gyakran kiváló mértékben előtérbe léphető személyi, illetőleg magánvagyonai, érdekeknél fogva pedig épen nem könnyű lesz a munka, mely tehetségök és szorgalmuk ernyedetlen szolgálatát várja s ugyan ezért csak óhajtánunk kell azt is, hogy közügyünk ezen ágazatának szolgálatára szakunknak szakképzettségben és tapasztalatokban legkiválóbb tagjai vállalkozzanak, mert az ő munkásságuk jóságának mértékétől függ a magyar erdőgazdaság további hatalmas fejlődése; s mert az ő rendeltetésök az erdészeti körében ama jó és elfogulatlan törzskari tiszteteket képviselni, kik minden adott viszony között a helyzet magaslatán állva üdvös tanácsokkal szolgálhatnak.

Magyarország hála Istennek már elég számos derék szakférfiut bir, csak meg kell jelenni az Országos Erdészeti-Egyesület közgyűlésén s látni az ott jelenlévőket vagy szemügyre venni az egyleti tagok névsorát, melyek eléggé igazolják, hogy az állami és magán erdészeti szolgálat körében bőven találkozhatnak nemcsak a jók, de a jelesek is, kik szakunk eme fontosabb szolgálatára képesek.

Végül szabad legyen azt is megemlítenünk, hogy az Országos Erdészeti-Egyesület, az erdőtörvény alkalmazása körül felmerülő teendőknél is szívesen közreműködik mind abban, mi erdészeti közérdekünk szempontjából segítyet igényelheti, valamint szívesen nyújtand segédkezet azoknak is, kik jó tanácsát birni kívánják.

Az 1879. évi XXXI. törvénycikk.

Erdőtörvény.

(Szentesítést nyert 1879. évi júniushó 11-én. Kihirdettetett az országgyűlés mindkét házában 1879. évi júniushó 14-én.)

Mi Első Ferencz József,

Isten kegyelméből ausztriai császár, Csehország királya stb. és Magyarország királya.

Kedvelt Magyarországnak és társországai hű főrendei és képviselői közös egyetértéssel a következő törvénycikket terjesztették szentesítés végett Felségünk elé :

Első czim.

Az erdők fentartásáról.

I. FEJEZET.

Általános határozatok.

1. §. Az erdők használatát és kezelését, mások jogainak épentartása mellett, csak a jelen törvényben meghatározott intézkedések korlátozzák.

2. §. Azon erdőkben vagy erdőrészekben, melyek magasabb hegyek kőgörgetegjein, havasok fensíkjain vagy hegytetőkön és gerinczeken, meredek hegyoldalon és ezek lejtőin, hegyomlások, kő- vagy hó-görgetegek és vizmosások támadásának és terjedésének megakadályozására szolgálnak, vagy a melyek elpusztulása folytán alantabb fekvő területek termőképessége vagy közlekedési utak biztonsága veszélyeztetnék, vagy szélvészrek rombolásának ut nyitnatnék, az irtás és tarvágat tiltatik.

Ezen erdők, a földmivelés-, ipar- és kereskedelmi ministerium által a szükséges előmunkálatok alapján, a tulajdonos és a közigazgatási bizottság meghallgatásával, lehetőleg a jelen törvény kihirdetése napjától számitandó 5 év alatt, részleten-

kint ki fognak jelöltetni, terjedelmük a helyi viszonyokhoz képest meg fog határozatni és köztudomásra hozatni, s ezen időponttól kezdve teljes adómentességben, vagy a viszonyokhoz képest adókedvezményben részesítendőök.

3. §. A 2. §. alá eső véderők használási módját — a mennyiben az a 17. §-ban említett rendszeres üzemterv által nem volna megállapítva — a birtokosok által előterjesztett javaslat alapján, az erdő-felügyelő és a közigazgatási bizottság meghallgatásával, a földmivelés-, ipar- és kereskedelmi minis-ter határozza meg.

4. §. Az irtás tiltatik oly erdőkben, melyeknek eltávolítása által a futóhomok terjedésének út nyitvatnék, vagy melyeknek talaja másnemű gazdasági mivelésre (szántóföld, rét, kert vagy szőlő) állandóan nem alkalmas.

Az ily talajon álló erdők föltétlenül fentartandók.

5. §. Ha a 2. §-ban megjelölt véderdőkben tarvágat, vagy e törvény rendeletével ellenkező másnemű vágás vagy épen irtás, vagy a 4. §. határozatai alá eső futóhomokon álló erdőkben, vagy oly erdőkben, melyeknek talaja másnemű gazdasági mivelésre nem alkalmas, irtás eszközöltetik : a kivágott vagy irtott terület legfeljebb 6 év alatt újra beerdősítendő.

6. §. A 2. és 4. §§. alá eső erdőkben a tuskó- és gyökér-irtás tilos.

7. §. A 2. §. alá eső véderdőkben és futóhomokon álló erdőkben a legeltetés mindaddig tilos, míg az a fák- és sárjadékok, vagy a talajban kárt okozhat, ez iránt az erdőfelügyelőnek vagy tulajdonosnak megkeresésére, de mindenesetre az erdőfelügyelő véleményének meghallgatása után, a közigazgatási bizottság határoz.

Azon erdőrészek, melyekre nézve legeltetési tilalom áll fenn, az erdőbirtokos által nyilvános jelekkel látandók el.

8. §. A 2. §. alá tartozó véderdőkben és a futóhomokon álló erdőkben almot gyűjteni tilos.

9. §. Az erdőkben s azok közelében 100 méternyi távolságon belül csak az erdőégések megakadályozására szükséges óvrendszabályok megtartása, s idegeneknek még ezen felül csak az erdészeti személyzet engedélye mellett szabad tüzet rakni; azonban az erdőőrök az általuk őrzött területeken, a favágók a vágásokban, s a kőfejtők a kőbányákban, és a nyájukat legeltető pásztorok főzés és fölmelegedés végett oly veszélytelen helyeken, melyeken az erdőbirtokos a tűzgerjesztést világosan el nem tiltotta, a kellő óvrendszabályok megtartása mellett rakhatnak tüzet.

A ki tüzet rak, minden esetben tartozik azt távozása előtt teljesen eloltani.

Különösen száraz időjárás alkalmával, az erdőrendészeti hatóság a tüzelést az erdőben eltilthatja.

10. §. A megelőző §. határozatai alá nem esnek a rendszeres üzletből folyó szükséges tüzelések.

11. §. A ki erdőben vagy annak közelében elhagyott tüzet talál, tartozik azt lehetőleg eloltani, ha pedig azt eloltani már nem bírja, vagy ha erdőégést vesz észre, vagy annak tudomására jut, tartozik azt az útjában eső legelső ház lakosainak tudtára adni, ezek pedig tartoznak az erdőégésről az erdőbirtokost, vagy annak háznépét, vagy az erdőfelügyelettel megbízott személyzetet haladék nélkül értesíteni, vagy a legközelebbi községi előljárásának (lehetőleg a szolgabírónak, mezei rendőrkapitánynak) bejelenteni.

12. §. A szolgabíró (mezei rendőrkapitány), illetőleg a községi előljáró, mihelyt valamely erdőégés tudomására jut, azon község lakosságát, melynek határában erdő létezik, s a körülményekhez képest a szomszédos községek lakosságát is, az oltásra kirendeli.

A kirendeltek a községi előjárókkal együtt kötelesek az oltáshoz szükséges oltószerekkel, ugymint csákánynyal, kapával, baltával stb. tüstént az égés helyére sietni.

Az oltás vezetése a helyszínén lévő rangban első erdő-tisztet, különben a szolgabíró (illetőleg városi kapitányt) s ha ezek közül senki sem volna jelen, azon község előjáróját illeti, melynek határában vagy legközelebbi szomszédságában az erdőégés van.

13. §. Az oltás-vezetőnek az oltás iránt tett rendelkezéseit a megjelentek föltétlenül s minden munkabérre vagy jutalomra való igény nélkül, teljesíteni tartoznak.

Az oltás bevégzése után az égés helye egy — ha szükségesnek mutatkozik — több napig, az e végre kirendelt erdő-őrök, illetőleg községi lakosok által őrizet alatt tartandó.

14. §. Az erdőbirtokosok az erdei rovarok pusztításai vagy azok terjedésének megakadályozására nézve, az erdőrendészeti hatóságnak esetenkénti intézkedéseit végrehajtani tartoznak.

15. §. A közigazgatási bizottságnak a rovarkárok megakadályozása iránt tett intézkedései ellen, a felelősség felfüggesztő hatással nem bír, s azokat mind a közvetlen érdekelt, mind a szomszédos erdőbirtokosok haladéktalanul teljesíteni tartoznak.

Ez alól kivételt képez azon eset, ha a közigazgatási bizottság által az erdőnek vagy az erdő egy részének kivágatása rendeltetnék el, mely esetben a földmivelés-, ipar- és kereskedelmi ministerhez beadott felelősség felfüggesztő hatással bír.

Ha az erdőbirtokosok a közigazgatási bizottság meghagyásainak a kiszabott idő alatt eleget nem tesznek, az intézkedő hatóság a szükséges munkálatokat az erdőfelügyelő által, a késedelmes erdőbirtokos költségére végrehajthatja.

Nagyobb veszély esetére a községek tömeges közreműködése, a helyi munkabérek megtérítése mellett, hivatalból igénybe vehető.

Az esetben, ha a rovarkárok megakadályozása céljából nagyobb kiadásokkal járó munkálatok voltak eszközlendők, mely kiadásoknak azonban az illető megvédett erdőrészek egy évi állami adóját meghaladni nem szabad, a költségeket az érdekllett erdőtulajdonosok, a megvédett erdőterületek arányában viselik, mi iránt az érdekeltek meghallgatása után a közigazgatási bizottság határoz. Ezen határozat ellen azonban az érdekelte felek birtokon kívül a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi ministeriumhoz felebbezhetnek.

16. §. Az 1876. évi V. t.-cikk 33. §-ának azon rendelkezése, hogy „az első pont alatt említett közigazgatási költségek kivetésének alapjául a községhez közigazgatásilag csatolt pusztá, illetőleg havasok után fizetett egyenes adóknak csak fele része vétethetik“, minden rendszeres gazdasági terv szerint kezelt erdőtestre is alkalmazandó.

II. FEJEZET.

Különös határozatok az állam, a törvényhatóságok, a községek, az egyházi testületek és egyházi személyek, az alapítványok, hitbizományok és közbirtokosságok erdeiről.

17. §. Az állam, a törvényhatóságok, a községek, az egyházi testületek és egyházi személyek — mint ilyenek — birtokában lévő, továbbá a köz- és magánalapítványok- és hitbizományokhoz tartozó erdők, valamint a közbirtokossági erdők is (ezen elnevezés alatt értetvén az urbéri rendezés alkalmából, mint erdőilletőség, a volt urbéreszek tulajdonába átment erdők is) addig, míg közösen használtatnak, gazdasági rendszeres üzemterv szerint kezelendők.

Ugyanezen szabály áll a bányaipar és más iparvállalatok céljaira alakult részvénytársulatok erdeire is. Ezen megszorítás azonban nem alkalmazandó az illető társulatok azon erdeire, melyeket e törvény életbelépte előtt birtokba vettek, s ezt egy év leforgása alatt igazolni is képesek; ha azonban ezen erdők letaroltatnak, ismét csakis mint erdők kezelendők.

Ezen gazdasági tervek — tekintettel az erdők terjedelmére, állapotára, az erdőbirtokos szükségleteire és az erdők okszerű jövedelmezésére — akként készítendők, hogy az erdők jókarban tartása s használatuk tartamossága biztosittassék, s a fatenyésztésen kívül, az erdei melléktermények használata is szabályoztassék.

Az erdőkezelési és erdőőrzési személyzet létszáma, valamint ott, hol az erdő a volt urbéreseket megillető szolgálommal van terhelve — ezen szolgálomnak, — ugy a mint az 1848. évi januárhó 1-jén érvényben volt és a mint ma is gyakorlatban van, minősége, terjedelme és értéke, valamint a szolgálmányosok által teljesített vagy teljesítendő vizontszolgálatok minősége, terjedelme és értéke, a gazdasági tervben szintén kimutatandó.

A gazdasági terv készítésénél követendő részletes szabályok külön ministeri utasításban fognak kibocsáttatni.

18. §. Az előző §-ban megjeleölt erdőbirtokosok tartoznak a gazdasági tervet ezen törvény kihirdetése napjától számítandó öt év alatt, önköltségükön elkészíttetni; ha azonban annak végleges kidolgozása előtt új felmérés vagy hosszabb időt igénylő egyéb munkálatok válnának szükségesekké, a földmívelés-, ipar- és kereskedelmi minister, a közigazgatási bizottság, az esetben pedig, ha az erdő több törvényhatóság területére terjedne ki, az illető bizottságok meghallgatása után, annak elkészítésére 3 éven tul nem terjedhető időhaladékat engedélyezhet, az időközben alkalmazandó kezelési szabályokat

azonban a közigazgatási bizottság, illetőleg bizottságok meghallgatása után, rendeleti uton megállapítja.

Törvényhatóságok és községek erdeire nézve a földművelés-, ipar- és kereskedelmi minister, az illető közigazgatási bizottság meghallgatása után, a gazdasági terv elkészítésére öt évnél rövidebb határidőt is szabhat.

A gazdasági terv, ha az erdő egy törvényhatóság területére terjed ki — az illető közigazgatási bizottságnak, — ha pedig több törvényhatóság területére terjedne ki, közvetlenül a földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi ministeriumnak két példányban bemutatandó. Utóbbi esetben a földművelés-, ipar- kereskedelemügyi minister a terveket sorrendben leküldi mindazon törvényhatóságoknak, melyeknek területére az erdő kiterjed.

A közigazgatási bizottság a hozzá közvetlenül beterjesztett, vagy a földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi minister által a törvényhatóság útján leküldött terveket, a kir. erdőfelügyelő meghallgatása után és saját véleményének kíséretében — a mennyiben azok az állam tulajdonát képező, valamint a közvetlen állami kezelés alatt álló egyéb erdők gazdaságára vonatkoznak — az illető kezelő ministerhez, a mennyiben pedig a 17. §-ban megnevezett többi erdőbirtokos által bemutatott gazdasági tervek — a földművelés-, ipar- és kereskedelmi ministerhez terjeszti fel.

A közigazgatási bizottság által, az illető ministerhez felterjesztett gazdasági tervek, ennek részéről a közigazgatási bizottság véleményének kíséretében a földművelés-, ipar- és kereskedelmi ministerhez átteendő.

A földművelés-, ipar- és kereskedelmi minister, az illető kezelő minister által hozzá áttett gazdasági tervek felett, az illető kezelő ministerrel egyetértőleg, a közigazgatási bizottság részéről közvetlenül felterjesztett gazdasági tervek felett pedig

önállóan határoz, és szükség esetében ezek módosítását, vagy egész új gazdasági tervnek készítését is rendelheti el.

19. §. Gazdasági terv készítése a jelen fejezet határozatai alá eső erdők közül csak azon erdőknél mellőzhető, a melyek rendes gazdálkodásra nem alkalmasak, mi felett az illető erdőbirtokos bejelentése folytán a közigazgatási bizottság, és felebbezés útján a földmivelés-, ipar- és kereskedelmi minister határoz.

20. §. A földmivelés-, ipar- és kereskedelmi minister által megállapított gazdasági tervtől önkényszerűen eltérni nem szabad; ha azonban a megváltoztatást fontos okok kívánják, az iránt a birtokos a közigazgatási bizottság útján, mely véleményét ehhez csatolja, az illető ministerhez folyamodhatik, esetleg az által a módosításra köteleztethetik is.

21. §. A 17. §-ban megnevezett erdőbirtokosok, a gazdasági terv szerinti erdőkezelés biztosítása végett, kötelesek szakértő erdőtiszteket tartani, s azokat a közigazgatási bizottságnak — a mennyiben a m. kir. kormány által neveztetnének ki — tudomásvétel — egyébként pedig ezen állásukban való hivatalos megerősítés végett bejelenteni, és ha ezen erdőtisztek a megkívánt képességgel bírnak, megerősítésük meg nem tagadható.

A közigazgatási bizottság beleegyezésével, közös erdőtiszt tartására, több erdőbirtokos is egyesülhet.

22. §. A 17. §-ban megnevezett erdőbirtokosok, az erdők megőrzése végett elegendő számú erdőőröket is kötelesek tartani.

Csekélyebb terjedelmű vagy kisebb értékű erdőknél a közigazgatási bizottság megengedheti, hogy az erdőkezelés az erdőőréssel ugyanazon egy személyben vagy személyekben egyesíttessék, továbbá, hogy közös erdőőr tartására több erdőbirtokos egyesülhessen.

23. §. Ha az állam tulajdonát képező vagy közvetlen állami kezelés alatt álló erdők kezelésénél a szükséges számú kezelő és őrző személyzet kellő időben való alkalmazása elmulasztatnék, a közigazgatási bizottság a földmivelés-, ipar- és kereskedelmi miniszternek jelentést tesz, ki az illető szakminis-
teriumot a szükséges orvoslás megtételére felhívja; ha pedig a 17-ik §-ban megnevezett többi erdőbirtokosok erdeinél merül fel ez eset, akkor a közigazgatási bizottság azokat határidő kitűzése mellett felhívja, hogy a kellő személyzet alkalmazását az 50. §-ban kiszabott bírság terhe alatt teljesítsék, a meny-
nyiben pedig a községi erdők forognának szóban, a közigaz-
gatási bizottság az illető birtokosok költségére eszközli a kinevezést.

Ha pedig a törvényhatóság mulasztaná el a törvényható-
sági tulajdont képező erdőben az okszerű kezelésre megkíván-
tató számban alkalmazni az erdőszemélyzetet, ez esetben az
illető k. szakközeg vagy a főispán fölterjesztése folytán, azt neki
a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter rendeli el.

24. §. Magánszemélyeknek a 17. §-ban említett erdőbir-
tokosokkal, osztatlan tulajdonát képező erdeikben, e törvény
intézkedései a magánszemélyekre nézve is kötelezők.

III. FEJEZET.

Az erdőrendészeti hatóságokról és közegekről.

25. §. Az elsőfoku erdőrendészeti hatóságot a közigaz-
gatási bizottság gyakorolja s ennél fogva :

1. örökdik a felett, hogy az erdők kezelésénél a tör-
vény határozatai és az ebből folyó ministeri rendeletek szo-
rosan megtartassanak és a törvény szerint hozzá utasított gazda-
sági tervek (3. és 17. §§.) szorosan követtessenek. Ez utóbbi
célből a közigazgatási bizottság a hozzá benyújtott gazdasági
tervek egyik jóváhagyott példányát magánál megtartja;

ha az illető erdőbirtok több törvényhatóság területén fekszik, mindegyik érdekelt törvényhatóságnál a gazdasági terv egy jóváhagyott példányba teendő le :

2. a földmívelés-, ipar- és kereskedelmi minister által kiadott rendeleteket és utasításokat végrehajtja ;

3. a törvény által hozzá utasított esetekben rendeleteket és utasításokat bocsát ki, melyeket tudomásvétel végett a szomszéd törvényhatóságokkal is közöl, és a tudomására jutott törvényellenes cselekményeket, az illető kir. erdőfelügyelő véleményének meghallgatása után, azonnal betiltja ; halasztást nem tűrő esetekben azonban a kir. erdőfelügyelő véleményének meghallgatása előtt is intézhetnek, erről a kir. erdőfelügyelőt egyidejűleg értesítvén ;

4. a közigazgatási bizottság esketi fel az erdőtiszteket és örködik a felett, hogy az alkalmazott tiszti és altiszti személyzet a 36. és 37. §§-okban körülírt kellékekkel birjon, egyszersmind pontos névjegyzékeket vezet a törvényhatóság területén alkalmazott, összes fölesketett erdőtisztek és erdőörökről ;

5. intézkedik az erdőégés támadásának vagy terjedésének, valamint az erdei rovarok pusztításainak megakadályozása iránt ;

6. a felügyelete alatt álló erdők állapotáról a törvényhatóságnak évenként jelentést tesz ;

7. teljesíti mindazt, a mit a jelen törvény különösen hatáskörébe utal.

26. §. A közigazgatási bizottság a jelen törvényben meghatározott teendői végrehajtására saját kebeléből egy külön három tagu bizottságot választ, melynek ülésében az erdőfelügyelő is, mint véleményező tag részt vesz. Ezen albizottság működéséről a közigazgatási bizottságnak rendes üléseiben jelentést tesz.

A belügyminster a törvényhatóságnak indokolt fölterjesztése folytán megengedheti, hogy az a jelen törvény értelmében a közigazgatási bizottság megbízott tagjai által végzendő ügyek elintézésére, a közigazgatási bizottságon kívül álló, de erdészeti ügyekben jártas tagokat is választhasson.

Ezen tagok azonban a közigazgatási bizottság üléseiben, csak az erdészeti ügyek tárgyalásában és a 120. §-ban megjelölt esetben — a másodfoku bíraskodásban vesznek részt, mely ügyekben szavazati joggal bírnak.

27. §. A másodfoku s egyszersmind a legfőbb erdőrendészeti hatóságot, az egész országra nézve, a földmivelés-, ipar- és kereskedelmi minister gyakorolja, ki a szükséges szabályrendeleteket és utasításokat ezen törvény alapján adja ki.

28. §. Az összes erdők felett gyakorlandó felügyelet céljából a földmivelés-, ipar- és kereskedelmi minister az országot, az erdőterületekhez képest, kerületekre osztja fel, s mindenik erdőkerület élén egy, Ő Felsege által a földmivelés-, ipar- és kereskedelmi minister előterjesztésére kinevezendő kir. erdőfelügyelő áll, a szükséges segédszeméllyel ellátva.

29. §. Királyi erdőfelügyelő csak oly magyar honpolgár lehet, ki elméleti szakképzettségét valamely erdészeti akadémia teljes bevégzéséről, valamint belföldön tett erdészeti államvizsgálatról szóló bizonyítványok által igazolja s legalább 8 évig erdészeti, még pedig részben gyakorlati erdei szolgálatban volt.

30. §. A királyi erdőfelügyelő örködik a felett, hogy kerületében a jelen törvény határozatai, s a földmivelés-, ipar- és kereskedelmi ministernek, valamint a közigazgatási bizottságnak rendeletei pontosan végrehajtassanak.

Tartozik különösen meggyőződést szerezni arról, vajjon a megállapított gazdasági tervek mindenben megtartatnak-e?

A törvénybe vagy hatósági rendeletbe ütköző erdőkezelést, az illetékes közigazgatási bizottságnak azonnal bejelenti.

31. §. Ha a kir. erdőfelügyelő az erdőbirtokosok részéről oly világosan törvénybe ütköző erdőkezelést tapasztal, mely a hatóság haladék nélküli beavatkozását teszi szükségessé, a törvénybe ütköző cselekményt ideiglenesen saját felelősségére betiltani köteles, miről a közigazgatási bizottságot azonnal értesíti.

Ily betiltás végrehajtásához ugy a törvényhatósági, mint községi rendőri közegek, az erdőfelügyelő felhívására, rögtön közreműködni tartoznak.

32. §. A kir. erdőfelügyelő, a közigazgatási bizottság felhívására, erdőügyekben véleményt s javaslatot ad. Ugy szintén, ha a közigazgatási bizottság hatáskörébe tartozó intézkedések szüksége forog fenn, felhívás nélkül is tartozik erre a közigazgatási bizottságot figyelmeztetni.

33. §. Ha a közigazgatási bizottság, a kir. erdőfelügyelő előterjesztésére, a szükséges intézkedéseket megtenni késik, vagy oly erdőrendészeti intézkedéseket tenne, melyeket a kir. erdőfelügyelő törvénybe vagy ministeri rendeletbe ütközőknek vél, vagy a melyeket a helyes erdőgazdászati érdekeivel összeegyeztethetőknek nem tart, ez esetekben tartozik a kir. erdőfelügyelő, a főispán útján, a földmivelés-, ipar- és kereskedelmi ministerhez indokolt fölterjesztést tenni.

34. §. A kir. erdőfelügyelő köteles kerületét évenként legalább egyszer beutazni, s magának az erdők állapotáról meggyőződést szerezni, és ekként szerzett tapasztalatait, véleménye kíséretében, a közigazgatási bizottság útján, a földmivelés-, ipar- és kereskedelmi ministernek felterjeszteni.

35. §. Minden erdőbirtokos köteles megengedni, hogy a kir. erdőfelügyelő, vagy annak helyettese erdejét bármikor bejárja, hogy magának az erdők állapotáról meggyőződést szerezzen.

36. §. Erdőtiszt a 17. §-ban megnevezett erdőbirtokosok erdeiben csak oly egyén lehet, a ki :

a) feddhetlen életü ;

b) az erdőakadémiai tanfolyamot teljesen és sikerrel bevégezte, s az erdészeti államvizsgát belföldön letette.

A jelen törvény hatálybaléptét megelőzőleg alkalmazásba lépett erdőtisztek azonban ezen minőségükben a jelen §. b) pontjában megszabott elméleti képesség igazolása nélkül is meghagyhatók; azonban előléptetésben csak a b) pontban említett erdészeti államvizsga letétele után részesülhetnek.

37. §. Erdőőr, ki egyuttal a vadászatra való felügyeletet is gyakorolhatja, csak oly egyén lehet, a ki :

a) feddhetlen életü ;

b) életének 24-ik évét betöltötte ;

c) a 17. §-ban megnevezett birtokosok erdeiben e törvényt kihirdetésétől számított 10 év letelte után kizárólag csak oly egyének lesznek alkalmazhatók, kik a fenn elősorolt kelléken felül, bizonyítvánnyal képesek igazolni: hogy az erdőőri szakvizsgát a földművelés-, ipar- és kereskedelmi minister által, a belügyi ministerrel egyetértőleg kiadandó utasítás szerint, jó sikerrel kiállották.

38. §. A 17. §-ban megnevezett birtokosok erdeiben az erdőfelügyelettel megbizott egyének és pedig, az erdőtisztek, — a közigazgatási bizottság, az erdőőrök pedig a szolgabíró (rendezett tanácsu városokban a mezei rendőri kapitány, fővárosban a főkapitány) előtt a következő esküt tartoznak tenni :

„Én N. N. esküszöm a mindentudó és mindenható Istenre, hogy a gondviselésem alá bizott erdőre, a vadállományra és szóval mindenre, a mi az erdőhöz tartozik, szorgalommal és föltétlen hűséggel felvigyázok, és azt bárminemü kártól lehetőleg megvédem; — hogy azokat, kik az erdőt vagy bármi ahoz tartozót valamiképen károsítani megkísérlenék, vagy tetteleg

károsítanak, személyválogatás nélkül, a törvény értelmében megzalogolom és lelkiismeretem szerint késedelem nélkül följelentem és bevallom; ártatlanra soha semmit reá nem fogok, az erdőőrizetet vagy szolgálatomat előljárom tudta és beleegyezése avagy mellőzhetlen szükség nélkül el nem hagyom, s mindarról, a mi gondviselésem alá bízatik, minden időben számot adok. Isten egem úgy segítjen.“

A 17. §-ban meg nem nevezett erdőbirtokosoknak is szabadságukban áll erdőtisztjeiket és erdőőreiket hatóságilag föleskettetni, ezekre nézve azonban az erdőbirtokos a köz- igazgatási bizottság előtt kimutatni tartozik, hogy ők : a 36. §. a), illetőleg a 37. §. a) és b) pontjaiban kijelölt kellékekkel birnak.

39. §. Az eskü letételéről rovatos bizonyítvány állittatik ki, melyben világosan kiteendő, hogy az eskületételre bocsátott, a 36. és 37. §§-ban az a) b) c) pontok alatt foglalt kellékek közül, melyeknek felel meg.

40. §. A hatóságilag felesketett erdőtisztek és erdőőrök, szolgálatukban közbiztonsági közegeknek tekintendők és mint ilyenek, lőfegyvert is viselhetnek. Ezen fegyverük vadászat-jegyadómentes.

41. §. Az állami erdők és a 17. §-ban megnevezett többi erdőbirtokosok fölesketett erdőőrei kötelesek, a mennyiben a 37. §. c) pontjában kikötött föltételeknek megfelelnek, a földmivelés-, ipar- és kereskedelmi minister által meghatározandó minta szerint, erdei rovatos naplót vezetni, melybe a fel- ügyeletükre bizott erdőterületen elkövetett minden erdei ki- hágást bejegyeznek, akár önmaguk közvetlenül jöttek azoknak tudomására, akár mások közleménye által.

Ezen naplónak magában kell foglalnia lehetőleg a tettesek nevét, polgári állását és lakhelyét, a tett elkövetésére vonatkozó bizonyítékokat s a kártétel megjelölését.

Az erdőőrök a naplót önmaguk tartoznak írni és aláírni.

A bejegyzéseken változtatni, vagy azokat kitörülni vagy kivakarni nem szabad. Minden pótlás vagy helyreigazítás a kelet kitételével külön bejegyzendő.

Mindazon eseteknek, melyekben az erdőbirtokos vagy ennek megbizottja és a kár okozója vagy szavatosa (84. §.) között kiegyezés nem jött létre, vagy melyeket a községi bíró el nem intézett, ezen napló alapján szerkesztett kimutatása, minden hónap 1-ső és 16-ik napján az illető szolgabíróhoz (rendezett tanácsu városokban a mezei rendőri kapitányhoz, a fővárosban a kerületi előljáróságához) beküldendő.

42. §. A magán-erdőbirtokosok szintén jogositva vannak fölesketett erdőtisztjeik vagy erdőőreik által kihágási naplót vezetetni; az ez utóbbiak által vezetett napló azonban csak az esetben egyenértékű a 41. §-ban meghatározott naplóval, ha ezen erdőőrök eskületételi bizonyítványuk szerint, a 37-ik §. c) pontjában kijelölt kelléknek megfeleltek.

Az ily erdőbirtokosok azonban tartoznak a kihágási napló vezetésével megbizott erdőtisztet vagy erdőőrt, a felügyelete alá tartozó erdőterület megjelölésével, a közigazgatási bizottságnak bejelenteni.

43. §. Ha valamely fölesketett erdőtiszt vagy erdőőr a szolgálatból kilép, az erdőbirtokos erről a közigazgatási bizottságot, illetőleg a szolgabíró, mezei rendőri kapitányt, kerületi előljáróságot, 15 nap alatt értesíteni tartozik.

44. §. Az erdőtisztek azon erdőbirtokosok erdeire nézve, kiknél szolgálatban állanak, a hatóságok által szakértőkül nem alkalmazhatók.

45. §. A fölesketett erdőtisztek, midőn szolgálatban vannak, egyenruhát, az erdőőrök pedig a földmívelés-, ipar- és kereskedelmi minister által megállapítandó könnyen felismerhető jelvényt kötelesek viselni.

IV. FEJEZET.

Az erdőbirtokosok által saját erdeikben elkövetett erdőrendészeti áthágásokról.

46. §. Az ezen törvény fentebbi intézkedései ellen, az erdőbirtokosok által elkövetett cselekmények és mulasztások, mint erdőrendészeti áthágások, a következő §§. szerint büntetendők.

47. §. A ki erdőt irt a 2. §. alá tartozó területeken, vagy a mely erdők eltávolításával a futóhomok terjedésének ut nyitattik, holdanként 100—400 forintig; oly területeken pedig, melyeknek talaja másnemű gazdasági mivélésre (szántó-föld, rét, kert vagy szőlő) állandóan nem alkalmas, holdanként 50—300 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetetik.

Ha a 2. §. alá eső véderdő-területeken tiltott tarvágot eszközöltetett, holdanként 50—300 frtig terjedhető pénzbüntetés szabandó ki.

Azonkívül az erdőrendészeti hatóság a felsorolt esetekben a kivágott vagy elpusztított területeknek újra erdősítést rendel el, s annak foganatosítására határidőt szab, mely azonban hat éven túl nem haladhat. A beerdősítési munkálatok a legközelebbi alkalmas időszakban azonnal megkezdendők s folytatandók mindaddig, míg a beerdősítés megtörténte az erdőfelügyelő által igazoltatik.

48. §. Ha az erdőbirtokos a kivágott vagy kiirtott erdőnek, az 5. §-ban rendelt beerdősítését célzó munkálatokat egész terjedelmükben teljesíteni elmulasztotta, holdanként és évenként 10—100 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

49. §. Ha az egyházi személyek, egyházi testületek, közös magánalapítványok, hitbizományi birtokosok, törvényhatóságok, községek, közbirtokosságok és a 17. §-ban említett testületek és részvénytársulatok, a gazdasági tervet a törvényes időben, az illető törvényhatóságnál, esetleg (18. §.) a föld-

mivelés-, ipar- és kereskedelmi ministeriumnál — mely utóbbi esetben az átadásról szóló elismervényt kell az illető hatóságnál beadni — bemutatni önhibájuk miatt elmulasztják, 500 holdat meg nem haladó erdőknél 100—300 frtig, azontúl pedig 300—1000 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők.

Ezen büntetés minden újabb félévi mulasztás után ismétlendő.

50. §. Ha a 17. §-ban megjelölt erdőbirtokosok nem alkalmazzák a megállapított üzemterv szerint szükséges számú kezelő- és őrző-személyzetet, a közigazgatási bizottság által felhívandók, hogy azt a meghagyás kézhezvételétől számítandó 3 hónap alatt eszközöljék, s ha ezen idő alatt a meghagyásnak eleget nem tesznek, 500 holdat meg nem haladó erdőknél 100—300 forintig, 500 holdat meghaladóknál 300—1000 forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők s egyuttal a 23. §-ban foglalt intézkedések foganatosítandók.

51. §. A tuskó- és gyökér-irtásról, a legeltetésről, alomgyűjtésről és a fölesketett erdőtisztek és erdőőrök szolgálati kilépéséről szóló 6., 7., 8. és 43. §§. áthágásai 5—25 frtig, ismétlés esetében 100 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntettetnek.

52. §. A 17. §-ban elősorolt erdőbirtokosoknál a megállapított gazdasági terv ellenére eszközölt netaláni tulvágatás esetében, az erdőbirtokos pénzbüntetéssel büntetendő, mely a megállapított mennyiségen túl vágott fa-többség értékének egy negyed részénél kisebb és egész értékénél nagyobb nem lehet; ezenkívül pedig az erdő állagában, a felhasználás által okozott hiányt, a közigazgatási bizottság által megszabandó idő alatt, az évi vágatási terület megszorítása, esetleg a vágatásnak bizonyos időre való teljes beszüntetésével is helyreépíteni tartozik.

53. §. A 17. §-ban elősorolt erdőbirtokosoknál, a megállapított gazdasági tervtől való minden meg nem engedett

eltérés — a mennyiben arra nézve a fentebbi §§. nem intézkednek — 25—500 frtig, s ismétlés esetén 1000 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

54. §. Az erdőrendészeti áthágásoknál a birság és költségekre nézve az erdőbirtokos felelős, a vele együtt lakó házastárs, a vele házi közösségben élő gyermekei, erdő- vagy gazdatiszteiért, s a gyámok és gondnokok, gyámoltjaik és gondnokoltjaikért.

Ha azonban az erdőbirtokos, illetőleg gyám vagy gondnok kimutatja, miszerint az áthágás tudta nélkül történt, s azt megakadályozni felügyeleti kötelességének szigoru gyakorlata mellett sem volt képes — ez esetben felelőssége megszűnik.

Az erdőbirtokosnak az újra beerdősítésre nézve, a 47. és 48. §§-ban megállapított kötelezettsége ez esetben is fennmarad.

55. §. Azon erdőbirtokos, a ki erdejében másnak oly cselekvényt enged meg, mely a fentebbiek szerint erdőrendészeti áthágást képez, ha az valóban elkövetett, úgy büntetendő, mintha azt ő maga követte volna el.

56. §. Az erdőrendészeti áthágás miatt elítélt, az eljárási költségekben is elmarasztalendő.

Felmentő ítélet esetében az eljárási költségeket az erdei alap (208. §.) viseli.

57. §. A kiszabott pénzbüntetés az elmarasztalt hagyatékát csak akkor terheli, ha az ítélet annak életében jogerejűvé vált. Egyéb erdőrendészeti intézkedések foganatosítását vagy befejezését, az erdőbirtokos halála nem akadályozza.

58. §. Az erdőrendészeti áthágások büntethetősége, ha ezen törvény által megállapított pénzbüntetés legmagasabb összege 100 frtot meg nem halad — az áthágás elkövetésének napjától számítva egy év alatt, más esetekben két év alatt, a kiszabott pénzbüntetés pedig a határozat jogerőre emelkedésétől számított három év alatt elévül.

Ha azonban az áthágás oly természetű, melynél fogva a jelen törvény 47. és 48. §§. értelmében az erdőbirtokos az újra-beerdősítésre vagy valamely átalakításra köteleztetik, akkor ennek megállapítása végett az eljárás az elévülési idő eltelte után is megindítandó.

59. §. Az elévülés megszakad az illető áthágásra nézve, a kiszabott határidőn belül, az illetékes hatóságnál bárki által tett írásbeli vagy jegyzőkönyvbe foglalt bejelentés által.

60. §. Erdőrendészeti áthágások által másoknak okozott károk megtérítése polgári eljárás útján érvényesítendő.

V. FEJEZET.

A hatóságokról, az illetékességről és eljárásról, az erdőbirtokosok által saját erdeikben elkövetett erdőrendészeti áthágásokra nézve.

61. §. A jelen törvényben elősorolt erdőrendészeti áthágásokra nézve elsőfoku hatóság azon közigazgatási bizottság, melynek területén azok elkövetettek, másodfoku hatóság a földmivelés-, ipar- és kereskedelmi ministerium.

62. §. A IV. fejezetben elősorolt erdőrendészeti áthágások miatt az eljárás hivatalból megindítandó.

A községi előljárók és a községi egyéb hivatalos közegek, továbbá az erdőtisztek és erdőőrök, mezei rendőri és közbiztonsági közegek, végre a csőszök és pásztorok, a tudomásukra jutott erdőrendészeti áthágásokat megyékben a községi előljáróság, illetőleg a szolgabírónál, törvényhatósági joggal felruházott vagy rendezett tanácsu városokban a kapitánynál vagy a tanács által e részben megbízott tisztviselőnél, végül Budapesten az illető kerületi előljáróságnál bejelenteni kötelesek.

63. §. Ezen hatósági közegek a történt följelentésről az illető erdőfelügyelőt azonnal értesítik, kinek kötelessége a följelentés alaposágáról előzetes meggyőződést szerezni, s a

mennyiben a följelentés alyptalannak nem mutatkozik, az eljárás megindítását indítványozni. Ennek folytán a tényálladéknak szükség esetén a helyszinén való fölvételére és megállapítására 3 héten tul nem terjedhető tárgyalási határnap tüzetik ki, melyre ugy a kir. erdőfelügyelő, valamint az érdekelt felek, az esetleg szükséges szakértőkkel és tanukkal együtt meghivandók.

64. A felek a tárgyalásnál magukat meghatalmazottak által is képviseltethetik. A meghatalmazás érvényéhez két tanu aláírása szükséges.

Azon körülmény, hogy a megidézett felek a tárgyalásra meg nem jelentek, a tárgyalás megtartását nem akadályozhatja.

65. §. A tárgyalásról, mely alatt a kir. erdőfelügyelő a meghivott egyénekhez tárgyszerű kérdéseket intézhet, a tényálladékot, valamint az előadások lényegét világosan kitüntető rövid jegyzőkönyv veendő fel, mely a jelenvoltak által aláírandó.

66. §. Ezen jegyzőkönyvet az arra vonatkozó iratokkal, esetleg fölvételekkel és rajzokkal, jelen törvény 62. §-ában megnevezett hatósági közegek, legkésőbb 8 nap alatt tüzetes jelentés kíséretében közvetlenül az illető közigazgatási bizottság elé terjeszteni kötelesek.

67. §. A közigazgatási bizottság, a mennyiben az ügyet kiderítettnek találja, első fokban határozatot hoz, s azt a kir. erdőfelügyelővel is közli; ellenkező esetben a tárgyalást kiegészítetteti, s annak eszközlésére megfelelő határnapot szab.

68. A közigazgatási bizottság határozata, annak az illetők által való kézhezvételével számítandó 15 nap alatt, ugy az érdekelték, valamint a királyi erdőfelügyelő által a földmivelés-, ipar- és kereskedelmi ministerhez felebbezhető, kinek határozata végérvényes. A főispán és szakelőadónak az 1876. évi IV. törvénycikk 22. §-án alapuló felebbezési joga ez esetre is kiterjesztetik.

(Folyt. köv.)

Az erdők az 1878-ik évi párisi kiállításon.

Irta : B e d ő Albert.

Nem mondunk semmi újat, ha ismételjük a nagy közönség körében naponként jobban terjedő és hiveket hódító azon véleményt, hogy az általános nemzetközi kiállítások túlélték magukat, vagy legalább is jogosultságukat veszítették az esetre, ha rövidebb időközökben ismételtetnek; valamint abban sem, hogy az erdészeti szakemberek nem csekély része van azon hitben, hogy az erdészetnek az ipar és művészet szemet és értelmet hódító tetszetős tárgyai közt megjelenni nem lehetett hivatott helye.

Részünkről nem írjuk alá a kiállítások túléltésére vonatkozó véleményt, de igazat adunk és helyeseljük azok állítását, kik a nemzetközi kiállításoknak rövid időközökben való ismétlését hibáztatják. Ezek ellenében azonban több alapot lehet tulajdonítani erdészeti szaktársaink azon nézetének, mely a kiállításokat látogató közönség nagyobb része előtt a kellő ismeretek hiányában közömbös érdekekkel bíró erdészeti tárgyak és faanyagoknak az általános kiállításokra való meg nem jelenését hangsúlyozza. Mindkét irányt tekintve azonban, úgy vagyunk meggyőződve, hogy mint mindenben, úgy e kérdés megítélésénél is a középut követendő: tehát ne következzenek az újabb kiállításra való készület a megelőzőnek bezárásával, de legyen elég hosszú idő a látottak és tapasztaltak higgadt megítélésére és alkalmazására, mert csak ekkor lehet a versenyző nemzetek egymáshoz arányló haladásáról is jogosult következtetést vonni; az erdészet pedig, bár tárgyai kevésbé is legyenek figyelmet ragadók, ne maradjon el a kiállításról önmaga érdekében sem, mert ott, hol az emberi munkásság összes többi tárgyai megjelennek, neki sem szabad hiányzani,

épen azért, hogy az őt megillető tisztelet és becsérték emeléséhez, melyre mint a földművelés többi ágainak s ezzel az iparnak is sikeres fennállását és fejlődhetését feltételező alapvagyon kiváló mértékben jogosult, saját eszközeivel hozzájáruljon ott, hol az alkalom oly terjedelmes mérve nyilvánul.

A kiállítások pénzügyi hasznát sem kell mindenkor és mindenben és különösen az österményeknél mindjárt ott helyben, vagy azonnal várni, mert ez rendesen csak később, a kiállítás alkalmából kifejlett üzleti ismeretségek és újabb összeköttetések alapján válik lehetségessé, s mert a kiállításból vonható haszon a munkát, pénzt és értelmet felhasználó kiállítónak, nem csupán a kezébe adott megfogható pénzben kerülhet vissza, de az általa szerzett instructiv tapasztalatban, melynek okszerű értékesítése épen saját munkáin és saját részéről tett javításokban hozhatja meg a pénzügyi kárpótlást.

A kiállítások hasznát tekintve pedig, nem hagyható még figyelmen kívül azoknak ama rendkívüli jelentősége, hogy a tudomány, gazdaság és ipar terén műveket teremtenek, melyek különben csak később, vagy talán soha sem jöttek volna létre s hogy különösen a tudományos téren létesített munkák útján a föld népeinek s azok gazdasági viszonyainak s jövedelemforrásaiknak megismertetéséhez s az anyagi kérdések tisztításához rendkívüli hathatós mértékben járulnak s így azon országok, melyek a népek ezen békés és üdvös munkájában részt nem vesznek, csak magukat zárják ki a törekvő nemzetek egészséges versenyéből.

Részemről ily szempontból fogtam fel a kiállítás rendeltetését és természetét, mely állásponthoz mérve csak kívánatosnak és szükségesnek vala ismerhető az, hogy a m. kir.

államerdők, az erdőbirtokosok és a fakereskedők a megtartott párisi kiállításban erdőterményeink bemutatásával résztvegyenek s bár tagadni nem lehet, sőt el is kell ismerni, hogy a magyar erdészet részvétele hazánknak csak becsületet szerzett, megjegyzés nélkül még sem hagyható az, hogy a részvétel, tekintve erdeink nagy tömegét s erdőbirtokosaink, valamint fakereskedőink nagy számát s nevezetesen úgy a gazdasági, mint a műszaki téren rendelkezésünkre álló anyagokat, nem volt olyan, mint a minő lehetett volna, bár sikerült voltát még ellenségeink sem tagadhatják meg.

Jelen leírásommal *) szándékom lévén az erdők megjelenését a párisi kiállításon ecsetelni, azt hiszem, hogy leghübb képet vagy tájékozást akként nyújthatok, ha sorban veszem a kiállító egyes országok kiállítmányait s illetőleg ezeknek a tudomány vagy gazdaság szempontjából figyelmet érdemlőbb tárgyait, jellegezve a fontosság mérve szerint, azonnal rámutatok azon tárgyakra, melyek bővebb megismerése szakközönységünkre nézve kívánatos.

Az erdészeti kiállítás részéről a pálmát a résztvevő összes országok között Franciaország tiszteletet érdemlő erdészete nyerte el s így legigazságosabban ez ország erdészetiét kell legelsőbben bemutatnunk.

Az erdészeti tudomány Franciaországban is csak úgy, mint a világ minden más tartományában az újabb tudományok sorához tartozik, s ezért mindaddig, míg e szak állását ott helyt meg nem ismerők, kevésbé valánk hajlandók a fejlettség és munkássági szorgalom és tökély azon mértékét feltételezni, melyet a közelebbi ismeret után ott valóban találtunk.

---

*) Az itt következő szöveg a párisi kiállításról a földmivelés-, ipar- és kereskedelmi minister ur megbízásából az országos statisztikai hivatal által kiadott hivatalos jelentésnek az erdészeti tárgyzó negyedik füzetében foglalt szöveggel azonos.

Ha Franciaország gazdasági és ipari készítményei a lefolyt kiállításon előnyös oldalról lettek bemutatva, s a szakközönség méltó elismerését jogosan érdemelték meg: akkor ezt bátran és kétszeres mértékben mondhatjuk el erdészeti kiállításáról, mert azzal ugy a gyakorlati gazdaság, mint a tudomány szempontjából véve, oly képét nyújtotta az ország erdőgazdaságának, mely gazdag változatokban mutatta be a munka, szorgalom és haladás gyümölcseit. A tudományt véve, nincs szakunknak oly ágazata, melynek egy, vagy más részéről monographiák ne jelentek volna meg a kiállításon, melyek száma az általam megszerzett példányok szerint 28, általában véve is érdekeseeknek és tanulságosoknak jelezhetők, de a melyekből több, ugy a tudomány, mint a gyakorlati gazdaság álláspontjáról tekintve is, kiváló jelentőséggel bír, így például, hogy közülök többet ne említsek: az erdőpusztítás által elsilányult s a cevennei és pirenai hegységekben lévő kopár és kőgörgetes területek beerdősítéséről szerkesztett nagy terjedelmű munka, mely részletesen ismerteti meg azon területeket, melyek az 1860. erdőtörvény értelmében állami vagy községi, vagy magánkölségeken beerdősítendőek voltak, minden egyes erdősítési munkálat költségeit a teljesített munkanemekre elkülönítve adja elő a beerdősítendő erdőterület leírása mellett, kiegészítve ezt az illető föld-, vagy jobban mondva, sziklaterület munkahelyének fényképével is. Valóban bámulatra és elismerésre ragad, ha látjuk vagy olvassuk azt, mit a francia erdészet a természet romboló hatalma s a gondatlanság által örökre használhatlanná lett terméketlen terek begyepesítésére vagy beerdősítésére fordít azért, hogy a földmives gazdának fát és legelőt teremtsen, sziklaoldalokat vág le, rémes mélységekbe kőgátakat emel, hogy a rohanó ártalmát megtörje s termőföldet visz vagy varázsol oda, hol addig az örök pusztulás nyoma volt. Már magában a bátorság, hogy

a hegységek ez elhagyott s még a puszta járásra és kelésre is vészes helyein, hol előbb az ut megteremtésére kell gondolni, culturális föld telepítésére vállalkozik, tiszteletet parancsol; a fáradságos munka és az elért siker pedig a legmelegebb elismerést érdemlik. Hogy mily mértékben lettek a munkák foganatosítva, megítélhető abból, hogy a beerdősítendő 117.663 hektár, és begyepesítendő 21.501 hektár területből 1861-dik évtől kezdve 1877-dik évi decemberhó 31-dikig 27.500 hektár terület beerdősítésére és 1500 hektár begyepesítésére az állam összesen 8,630.000 frank költséget fordított; ugyanezen idő alatt és ugyanezen vidéken a községek és magánbirtokosok által beerdősített és gyepesített 49.000 h., melyhez az állam, felhasználandó anyag, csemeték stb. segélyével és pénzzel 5,600.000 frank értékében járult, az egész 16 év alatt tehát 14,230.000 frankot adott ki erre, s így, ha a háborus két évet levonjuk, évenként 1 millió frankot fordított reá.

Igaz, hogy boldog az ország, melynek a kérdésben forgó munkák teljesítésénél nem kell a befektetendő pénz kamatozása után kérdezősködni; de azért nem kevésbé bölcs és előre látó a nép, mely ilyen áldozatoktól sem retten vissza s mely a hasonló célra kiadott pénzt hosszú időre kész oly kamat nélküli kölcsönnek tekinteni, melynek hasznát csak késő utódai veendik.

Ámde ki merné tagadni különben is e munkálatok rendkívüli horderejét és hasznosságát, midőn azok az élettelen sziklatesteken termőképes földet teremtenek, s e mellett az égajl és föld természeti viszonyait szabályozzák. Ki vonhatja kétségbe az erdőknek az árvizek képződésére és feltartására vagy mérséklésére befolyó képességét? Franciaországot az 1856. évi rendkívüli nagy vizáradások indították az erdősítés ügyének felkarolására, ezek következtében keletkezett az 1860. évi erdősítési törvény és minden kétely nélkül elismerhető,

hogy igen helyesen, mert az erdők víztartó képessége nagyobb s a hó gyors olvadására és a víz lefolyására hosszabb időre terjedőleg késleltetőbb, mint a víz gyors lefolyását még gyorsabbá tevő sima sziklatesteké, vagy az erdőtlen hegyi pusztá talajé, mely termékeny kérgének fokozatos elvesztése mellett még a folyó vizek ágának feltöltését is eszközli.

Fontos és kiváló figyelmet érdemlő tárgya volt a francia kiállításnak az erdészeti kísérletügy körébe tartozó s az összehasonlító gazdasági és erdészeti meteorológiai munkálatoknak bemutatása, a hozzá tartozó részletes leírással és táblákkal. E munkálatokat a nancy-i erdészeti tanintézetnél teljesítik Mathieu akadémiai aligazgató és főerdőmestervezetése alatt, tanulságosak a megfigyelések és serkentő utmutatást adva, nem kevésbé fontos szolgálatot tesznek az erdészeti égaljtan tényeken alapulandó tudományos megírhatására. A Nancy-ban fennálló kísérleti állomás Európa többi országai részéről tekintve is, igen alkalmas vidékre van helyezve, az ország észak-keleti részében, hol a hidegebb, szelesebb és mégis a tengerhez közelebb eső erdösebb vidék nyújt adatokat a szelidebb égalju déli és nyugoti országrészek hasonló adataival való összehasonlításra.

Elismerésre méltók azon vegy-kísérleti munkák, melyet egyes fanemeken és talajokon Grandeau tanár teljesített.

A negyedik és erdőtenyésztési szempotból nem alárendelt fontossággal bíró leírás az, melyet Levrèt főerdőmester a tölgy csemeték erőteljes gyökérszettel való növeléséről szerkesztett, melynek lényege abból áll, hogy az elvetendő tölgy-makk 6 hónapig oly csemeteágyba jön, mely soványabb talajon és aként készült, hogy annak felső vagy termő rétege azon mélységig, míg a rajta élt növények gyökerei értek, lehántatott, azután, ha a különben nem kemény, lehengereztetett s erre *hygroscopicus* kővekből 10—12 centiméter vas-

tag kőréteg, például horzsakő tétetett, melyre azután a makk jön, s ez 2—3 centiméter korhanyréteggel fedetik be. A kőréteg alatt lévő kemény talaj és a kövek ellenálló hatása a gyökerek túlhosszu kifejlődését gátolja meg, s e mellett a mészkőréteg közé jutó főgyökérszálakat arra kényszeríti, hogy a csemete erőteljes táplálkozására kiváló jelentőséggel bíró mellégyökerek erősebben s a táplálék közvetlen felvételére szolgáló gyökérszálacsákák sokkal nagyobb számban fejlődjenek ki. Megkísérlésre kell ezt nálunk is ajánlani és pedig annál hathatósabban, mert az ilyképen nevelt tölgycsemetéeknek általunk látott egészséges szép példányai és erőteljes dús gyökérzete Lev r è t urnevelési módszerének helyességét fényesen igazolták, s az esetben, ha a fa későbbi növekvése is megfelel a várakozásnak, akkor ez eljárás elfogadásával a csemete-nevelés kérdése kiválóan fontos könnyítést és olcsóságot nyert.

A tudományos értékkel bíró leírások közül nem mellőzhetem el még a vilmorin-barresi államuradalom, illetőleg erdőőri iskolával összekötött fa t e n y é s z t ő - t e l e p megemlítését, mely a külföldi fanemek megtelepítésével s illetőleg az e czélből való első mívelési kísérletekkel beható gondnal és nagy mértékben foglalkozik, s azon eredményeket, melyek igen számos fanemre nézve ott elértettek, egy külön tanulmányos ismertetésben adja a szakközönség kezére, melyért nem csekély hálára kötelezi azokat, a kik az eddig jobbára csak vevők után ismert külföldi fák tenyésztésével kísérletet kívánnak tenni.

A monographiák hosszú sorából még több is megérdeelné a megemlítést, de a tér s a tárgy, melynek egészéről akarok ez uttal kellő fogalmat nyújtani, nem engedik, hogy tovább foglalkozzam velök. Nem kétlem azonban, miszerint a megjelöltek is elég hathatós bizonyítékát képezik annak, hogy a francia erdőszet mivel rendelkezik, a kezelési teendők mellett az erdőtelepítés mily fáradságos feladataival küzd,

mit szolgáltathat a maga részéről Európa többi országainak s hogy általában egy oly értelmes és munkás tisztikarral bir, melynek sorából szaktudományunk minden ágának akad hivattott irodalmi mivelője.

A francia erdészeti kiállításnak a tudományos téren elért sikeréhez, habár nézetünk szerint nem hasonló mértékkel, de azért kétségkívül elismerésre méltó kiváló eredménnyel sorakozott a faipar és az erdei nyers termények kiállítása.

A faipar azon része, mely a műasztalosok számára féligre előkészített faanyagokat termel, Franciaországban igen virágzó állapotnak örvend, miután ott a legértékesebb és a legváltozatosabb színekben rendelkezésre álló tengerentúli fanemekből készített értékes butorok és szobaéitmények felette kedveltek, a mahagoni, ében, palissander, citrom, dió, olajfa, cédrusok, pálmafák stb. a tengerentúli országokból és Amerikából számos gazdag kereskedőház által hozatnak be, s mint metszvényáruk magas áron jutnak eladásra. A kiállítás palotájának egyik termében a külföldi butorfák igen gazdag választéka volt több kiállító-kereskedő által bemutatva és pedig szebbnél szebb példányokban. A ki fogalommal akarhatott birni az asztalos díszmű-ipart uraló idegen fanemek nagy számáról, azok, fatesének szövetéről, természetes és fényelt állapotban való színéről, annak e kiállítást kellett látni, hogy megtudhassa, hogy az értékes szép fák mily gazdag kincsét küldik Amerika és a tengerentúli országok Európába.

Ez utóbb jelzettem és a kereskedésben súlymérték-egységgel árult fák egyébiránt, hazai erdőgazdaságunk szempontjából tekintve, kisebb jelentőséggel birnak, mert magas értékük, nehezebb súlyuk és részben korlátoltabb mennyiségük aligha fogják valaha megengedni, hogy az európai közönségesebb épület- és műszerfák helyét elfoglalhassák; noha másfelől nem lehet tagadni, hogy némi versenyt máris csinálnak,

miután különösen az olcsóbb minőségű mahagoni Franciaországban a hivatali irodák felszerelésénél, a hajóépítésnél is tért nyer. A francia erdészet kiállításának e részét — mely mellesleg mondva egyébiránt részben szintén idegen termény — tehát senki sem teheti jogosult összehasonlításba a magyar, vagy akár bármely más európai erdészet terményeivel, mert amabban a fokozottabb igényű műipar fája, emezeknél pedig a mindennapi élet nem nélkülözhető szükségleteinek közönséges anyaga szerepel.

Egyébiránt tagadhatlanul helyes és tanulságos volt ez anyagoknak bemutatása és pedig annyival inkább, mert Franciaország azokból nagy mennyiséget dolgoz fel, így például, hogy számokat említsek, 1877-ben csupán a havrei kikötőben 45.811 métermázsa mahagóni; 11.738 méterm. cédrus; 31.971 méterm. palissander; 38.849 méterm. kölnöféle hasonló rendeltetésű anyag s így összesen egy évben 128.369 métermázsa jött eladásra, mely szám, ha egy méter bükkfa súlyát 5 métermázsának vesszük, 26.673 méter bükkfának felel meg. Nem csekély szám ez, ha meggondoljuk, hogy itt csak egy kikötőről van szó s hogy ez értékesebb fák nagyobbára Canadából, az Egyesült-Államokból, az Antillákról, Mexikóból, Madagaskárból, Ceylonból, Saint-Domingórol, Brasiliából, Persiából, Chinából hozatnak.

A mahagóni fából legértékesebb az, mely lápos, tőzeges talajon nő. E fa minősége szintén különböző a szerint, a mint származási helye többé vagy kevésbé száraz vagy nedves; a négyszögben 40—60 cmeteres törzsdaraboknak ára Párisban, ha Saint-Domingórol hozatott, métermázsánként 36—50 frank; a Mexikóból hozottnak 30—40 frank.

A külföldi műfák között alkalmunk volt két nevezetesebb fakereskedőnek Girardot és Dalbavie uraknak kiállítása között magyar körisre is akadni. A példányok igen szépek

voltak s látásuk arra indított, hogy ez alkalommal is felhívjam ez értékes fanemünkre a figyelmet, hogy legalább az, a ki bírja, úgy könnyen ne tékozzolja el s hogy szaktársaink az állatok fanemeinek szükséges és tanácsos vegyítésénél e fanemre gonddal legyenek, hiszen a kereslet már is megindult utána Franciaországból.

Közvetlenebbül érdeklí hazai erdőgazdaságunkat s általában az európai erdészetet is a kiállítás azon része, mely Franciaország tulajdonképeni erdőterményeit a 200.000 frank költségen, külön e célra épített erdészeti pavillonban mutatta be. A gazdaság sokoldalúságának jelei elvitázhatlanul előtérben álltak. E pavillonban a belépő szakember figyelmét, a már fennebb említett erdősítési munkák modelljei mellett: Franciaország összes állami és magánerdeinek átnézeti térképe foglalta le, a vele kapcsolatban álló erdőstatistikával, mutatván, hogy ott már az erdők a számukra legszükségeseb területekre lettek, és pedig nem épen összefüggő nagy testekben visszaszorítva. A térkép cartographicus értékét nem kevésbé csökkenték, nézetünk szerint, annak igen kiáltó szinei. Az erdészeti irodalom termékei a pavillon középterén annak főbejáratával szemben voltak kiállítva, a munkák száma nagy s köztük sok kiválóan jeles könyv, így Gayffier erdészeti növénytana, Tassy erdőmiveléstana. Mathieu rovertana s a nagyterjedelmű francia erdészeti lexikon, mely az erdészeti technika szavait és kifejezéseit francia nyelven, hasonlóan a mi akadémiánk szótárához, terjedelmes szövegű leírásokkal magyarázza. A francia erdészeti irodalmat illetőleg épen azért, mert gazdag s mert írói minden ágra kiterjeszkednek, sőt még az irodalom más terén is mozognak, (így például Ribáry tanár hazánkfiának a bask nyelvről irt művét is erdész fordította francia nyelvre) mint hiányt kell megemlítenem, hogy német-francia erdészeti szótára nincs, pedig annak hiányát maguk

a francia erdészek is érzik s ennek következtében a német erdészeti művek egyöntetű felfogása és értelmezése szenved.

A házi és gazdasági eszközök készítésével foglalkozó hegyi népek erdei ipara ott is jelentékeny mérvben van kifejlődve. A nagyobb méretű épület- és szerszámfa-termelés képviselője azonban már nem volt oly gazdag, mint előbbi, mit főleg annak kell tulajdonítanunk, mert a francia államerdészet a közvetlen termeléssel és értékesítéssel már nem foglalkozik, igen helyesen rábízván ezt az ily munkánál könnyebben mozgó s a faüzleti igények kielégítésére hivatottabb fakereskedőkre. Ugy véljük különben, hogy az erdővidéki lakosok házi faipara is csak azért lett oly gazdag képviselővel bemutatva, hogy a kiállítás városi látogatóinak fogalom nyújtassék arról, hogy mi mindent szolgáltat az erdő. A házi faipar köréből, mellesleg véve, meg kell említenem a faczipők készítését, mely ott nem jelentéktelen fontossággal bír; az erdei ipar köréből átment azonban ez már a gyárípar körébe is, mely oly faczipőket állít ki, hogy az ember az első tekintetre kész lenne elhinni, hogy a legfinomabb lakezipő áll előtte. Ez iparnak ott, hol a gazdag gyári élet helyhez kötő foglalkozást ad az embereknek s illetőleg e nem elastikus láb-belivel kevés járásra kényszeríti, elég jogosultsága van, de nálunk, hol a marhatenyésztő, vagy földművelő népnek sokat kell járni, kevés jövőt ígér.

A Franciaországban tenyésztett erdei fáknek mintametszetei vidékek szerint voltak szemlére kitéve, s így természetesen egy és ugyanazon fanem igen számos példányban; a látott példányok jósága és szépsége kétségtelenül észrevehető volt, s a szép és ágtalan tölgy- és fenyődeszkák az állabok jó kezeléséről és jó növekvési viszonyairól tettek tanúságot, felkeltve a szemlélőben egyszersmind azon következtetést is, hogy ily jó minőségű fák birtoka mellett nagy szerencséje a

fát exportáló európai országoknak, hogy a francia erdők termése az ország szükségletét nem fedezheti, s hogy ezért kénytelen Franciaország importált faanyagokért évenként 200 millió frankot kiadni, tehát kerek számban véve még nagyobb összeget, mint a milyent Magyarország erdeinek összes pénzforgalma, belfogyasztást és kivitelt együttvéve, tesz.

Az erdőhasználat üzleti építkezése, a kiállításról ítélve, Franciaországban nincs oly magas fokra kifejlődve, mint nálunk, a fa szállítására szolgáló építmények, a kiállított modellekről vonva következtést, nincsenek oly belterjes alkalmazásban, mint nálunk s e téren, ha usztatási és tutajozási építményeink rajzait és mintázatait a kiállításra visszük, kétségkívül nem kevés elismerést, sőt mondhatom, bámulatot kelthetünk volna. A mi üzleti építkezéseink sok megközelíthetlennel hitt helyről teszik lehetővé a fa kiszállítását, míg Franciaországban az erdőszet e tere, talán nem épen helytelenül a hozzá kötött sok költségnél fogva kevésbé talált fejlesztésre, a minek egyébiránt hitünk szerint nem kis részben lehet tulajdonítandó azon körülmény, hogy Franciaországban is vannak esetek, hol az állami erdőből a fa köbméterét 5 centimért, tehát alig 2 krnál drágábban adják el, a mi azt juttatja eszünkbe, hogy a különben kedvező faárakkal bíró országra nézve nem lehetne egészen hálátlan munka, ha erdőtisztjei szállítási eszközeinket közvetlen tanulmányaik tárgyává tennék.

Talán felesleges is felemlítenem, hogy az erdőszeti kiállítás egyes tárgyainak katalogusszerű olyan ismertetésébe, hogy azoknak csupán jelesebbjei mindenikéről is megemlékezzem, nem bocsátkozhatom, mert azt sem tér, sem leírásom célja nem engedik meg, sem nem tulajdoníthatok ennek valami okulást nyújtható becset. Elég legyen azért, ha jegyzeteim köréből, az erdőmivelést is illetőleg, csak azon tárgyakat

ragadom ki, melyekre t. szaktársaim figyelmét szükségesnek tartom felhívni.

Az erdőmívelés körében már hosszú időn át képezi vita tárgyát a fák ugynevezett felnyesése, melynek czélja a fa felesleges ágainak azon rendszer szerint való levágása, hogy felsőbb ágak alsóbbakat lehetőleg ne árnyékoljanak s hogy ezáltal az anyatörzsnek több táplálék maradjon s az egészségesebben és illetve erőteljesebben fejlődhessen. Gróf Des-Cars francia erdőbirtokos ez eljárás egyik apostola. Nekem a kiállítás alkalmat nyújtott, hogy láthassak példányokat, melyeken a felnyesés megtörtént, még pedig a felnyesés egyik antagonistája által kiállított oly példányokat, melyek a nyesés káros hatásának bizonyítására és ismét épen a nevezett gróf ur által kiállítva olyanokat, melyeken a nyesés hatása rossz eredményt nem mutatott. Én az erdei fák egészséges ágainak levágását általában mindég kertészetszerű és szükségfeletti erőszakos műtétnek tekintetem, melyre az erdőgazdának az állabok zárlatának gondos kezelése mellett semmi szüksége sincs. Meg kell egyébiránt vallanom, hogy a látottak sem győztek meg arról, hogy a felnyesést a mi erdeinkben ajánlhatnám, mert a fa testében a levágott ágak helyén, bár Des-Cars gróf védő tapaszt alkalmaz, keletkezett gesztforradások s az ezeken kifejlődő korhadások még a kedvezőbb behegedések vagy benövések esetében sem szolgáltak a fatörzs javára és még kevésbé lehetnek annak hordképessége nevelésére. A francia államerdészlet szintén gyakorolja a nyesést, de ez tulajdonképen csak a hajóépítésre szánt fák beteges ágainak eltávolításából áll, és így nem más, mint a veszély továbbterjedését gátló eljárás.

Jelentékeny jövedelmet és szám szerint nem kevesebbet, mint évenként 9 millió frank belfogyasztási érték beleértésével, 12 millió frankot ad Franciaországnak a tengeri fenyő,

(pinus maritima) gyantatermése, a mi, mint mellékhasználati jövedelem, kétségkívül igen tetemes összeg. A 60—70 éves korában felhasznált fa 6—8 kilogramm nyers gyantát ad, melyből körülbelül 2 kilogramm terpentín készül s ez kelendő magasan. Maga a fa igaz, hogy a tengeri üde légkörben honos, hol a kovandús talajt keresi, de faji természetét tekintve, olyan, mely nálunk is alkalmasnak ígérkezik a megtelepítésre s kísérleteinknek méltó tárgyát képezhetné; de ha a fa maga a hideg iránt való nagyobb érzékenysége miatt nem is válnék be nálunk, figyelmet érdemel a szurok útján nyert nagy jövedelem annyiban, hogy nálunk sem ártana legalább kihasználhatlan luczfenyvesekbe s azokba, a melyeket tűzifára dolgoznak fel, a gyantaipart otthonosabbá tenni, mert így is jó összegecskét takaríthatnánk meg külföldre küldött pénzünkből.

Páratlan a Chambrelant mérnök működése, ki 1849. óta a gascogni mocsáros vidéknek pinus maritimával való beerdősítésére és kiszáritására oly kiváló sikerrel működik, hogy azt nemcsak anyagi jóletre emelte, de közölt adatai szerint polgártársainak még életét is meghosszabbította, a mennyiben az addig $34\frac{3}{4}$ év átlagos emberi kor ott 38 évre és 11 hónapra emelkedett s meghaladta még a Franciaország többi részeinek $37\frac{1}{2}$ éves átlagkorát is; s a mocsárláp addigi helyein pedig nagy jövedelmet adó fák nőnek.

A cserkéregtermelés, melyet Franciaországban nemcsak magánbirtokosok, de a községek is üznek, jelentékeny területű erdőkre terjed ki, s a kéregkiállítás gazdagon volt képviselve. A tölgy kérgén kívül felhasználják ott a gesztenye, fűz, nyirfa és lucz kérgét. 1876-ban a cserkéregbevétel 200.000 métermázsát tett 5 millió frank értékkel, míg ugyanazon év kivitele 571.000 métermázsát, kerekszámban 15 millió frank értékkel. A csererdőket már hosszabb időn át és legalább is

25 év óta kiváló gonddal mivelik s ott már főleg 20 éves fordákat (turnusokat) alkalmaznak. A hántásnál még eddig csak kisebb mértékben volt alkalmazva a gőzerő; de mint hivatalosan foganatosított munkák bebizonyították, a gőzzel való hántás gazdagabb csertartalmu kérget ad s bár ez eljárás még csak bölcsőkorát éli, de nagy jövővel bír, függetlenné tévén a munkát a munkások kedvétől és az időjárás szeszélyétől.

A francia cserkéregből láttunk igen közepes kinézésű és meglehetősen cserepesedett mutatványokat, mely utóbb említett sajátság, nézetünk szerint, annak is lehet tulajdonítandó, hogy már több oly cserkéreg-erdő lehet, melynek törzsei harmad, vagy negyed sarjadzásu tuskókon nőttek; de viszont láttunk igen szép kéregkötegeket is, melyek, külsejük után ítélve, igen kitűnő minőségűeknek ígérkeztek, husos vastag szövet, vékony, sima, tükrös és pettyes felkéreggel ékeskedvén. A csersavtartalomról adott vizsgálati eredmény azonban nem nagyon kedvező tulajdont igazolt, mert miként a Puy de Dom kerületbeli St. Viktor sur Thiers község által kiállított fürtös tölgy (*Quercus robur*) kérgéről adott ismertetés szólt, ezen kéreg, melyet a kiállító, bár úgy hisszük tévesen, Franciaország leggazdagabb csertartalmu kérgének mutatott be, a művészet és mesterségek conservatoriománál Muntz ur által tett elemzés szerint 11.55⁰/₀ tannint tartalmazott, míg a központi földmivelési kísérleti állomás igazgatójának Fruchot urnak vizsgálata szerint 11.7⁰/₀-ot, tehát a két elemzés csaknem összevágó eredménye szerint oly mennyiséget, mely tölgyeknél kevés s a mi máramarosi és lipői fenyveseink kérgével se állja meg a versenyt, melyek a bécsi vegykísérleti állomáson tett analysis szerint 15⁰/₀ csertartalommal bírnak.

Van azonban a francia cserkéregnek egy nevezetes választéka, mely kiválóan versenyképes s ez a cserző tölgy (*Quercus illex*) kérge, melynek ha tenyésztésére súlyt fektetnek, akkor

az orosz- és osztrák-magyarországi tölgyesek kérgének versenye a német piacokon később nem csekély akadályra talál. E fa Franciaországban a Középtenger vidékéhez tartozó területen uralkodó mennyiségben lép fel. Corsica szigetén is az első rangu mértékben fellépő lombfákhoz tartozik, a fában gazdag Algirban pedig igen bő mértékben tenyész, inkább a meszes talajt kedveli s fája is kitűnő minőségű. A kiállításon be lett mutatva 1—40 éves koráig termelt kérge. Rousset francia állami erdőfelügyelő nyilatkozata szerint e fa kérge 22⁰/₀ tannint* tartalmaz s a kéreg legdúsabb csertartalmát a fa 23 éves korában éri el. Érdekes még a nevezett erdőfelügyelő vizsgálatának azon eredménye, mely az északi és déli fekvésű lejtőkön nevelt fa kérgének cserbőségét illeti, s melyszerint a déli fekvésű talajon nőtt fa kérgének tannintartalma egész 3.5⁰/₀-ig emelkedőleg haladja meg az északnak kitett helyen nőtt fa után nyert kéreg-tannin tartalmát.

Felemlítést érdemel még Rousset és Henry urak vizsgálatainak alapján kimondott vélemény is, mely megerősíti a Franciaországban általánosan elterjedt azon nézetet, hogy ott a tölgyek kérge a legmagasabb csertartalommal a fa 20. éves korában bír, mihez képest ott a cserkéregerdőknél a tetteg el is fogadott hasonló évszaku fordaidő alkalmazása ajánlatos.

Talán kissé hosszasan is időztem a cserkéregnél, mint a hogy ezt terünk megengedi, de megtettem ezt azért, hogy belőle következőleg rámutassak arra, hogy a cserkéregmivelés terén a kedvező égalju és könnyű, meg bő szállítási eszközökkel bíró Franciaországban mily versenyképes társsal bírnak, s hogy szemben ezzel, nem szabad valami derűre-borura való sietséggel támogatnunk azon egyre terjedő eszmét, hogy erdőbirtokosaink értékes tölgyeseiket minden bővebb megfontolás nélkül csak azért, mert most ez kedvezőnek ígérkezik, a cser-

üzemre rendezzék be, mert ennek ide hátrább jókora veszteséget okozó cser-krachja is lehetne, kivált ha azt sem feledjük, hogy az ásványi cserzés mellett a tölgykérgen kívül még más pótszerek is állanak rendelkezésre, például a sumach és hemlock. Mindezek mellett pedig még azt sem hagyhatván figyelmen kívül, hogy a mily mértékben terjed a cserkéregművelés, ugyanoly mértékben csökken szálerdőink tűzifatermé-
sének értéke : míg ellenközöleg a tölgy-, épület- és műszerfa állandóan biztos és jó keletre számíthat.

A francia tölgyesekről szólva, nem lehet és szabad hallgatással mellőznünk a dugasztölgyet és iparát, mely Franciaország illető erdőbirtokosainak nem kis hasznot ad, kivált ha elgondoljuk, hogy 3 millió franknyi árut visznek ki külföldre s hogy egy maga Páris a legrosszabb évben is szintén 3 millió frank értékű dugaszt fogyaszt. Ez ipar fontosságát a kiállításon bő mértékben bemutatott dugasztermények eléggé hirdették. A dugasztölgy Franciaország déli részén s igen nagy terjedelemben Algirban tenyész; fája csak tüzelésre alkalmas, de annál becsesebb az átlag minden 12 vagy 15, sőt néha a 7-ik évben használatra kerülő kérge. A dugasz közül legkedveltebb a szép rózsaszinben játszó gascogne-i dugasz.

Nem kis figyelmet érdemel a kiállításnak, különben sokak által észre sem vett azon szerény tárgya, mely a kecskerágó cserjének szenített fáját mutatta be. A szenítés igen tökéletes volt s a rajzón vékonyságu faágak a legkövetelőbb igényt is kielégítő jósággal voltak szenítve s csak ugy irtak, mint a legfinomabb minőségű graphit-rajzónok, a mire egyébiránt szükség is van, mert e zárt helyen szenített finom szénágak képirók számára készültek s gyártójuk Európa minden részébe küldi s utánuk nem megvetendő jövedelmet nyer. Nálunk e fát eddig csak kertkerítéseknél használták fel s tulajdonképen mint erdei gyom szerepel. Talán e pár szó hozzá-

járulhat ahhoz, hogy a nevezett iparágra a figyelmet felkeltse. A francia szenítő, mint nekünk állítá, csupán Oroszországba évenként 20.000 frank értékű anyagot küld. Nem nagy ugyan az összeg, de elég arra, hogy néhány szerényebb igényű családnak kenyeret adjon.

Franciaország kiállításáról még két figyelmet érdemlő dolgot kell megemlítenünk; egyik mely utánzást érdemel és a másik, mely a magyar cserkéregnek versenyt csinál. Utánzást érdemelne a párisi faanyagkereskedők által nagy tökélyre emelt boritékfa-(fournir) készítés. Ebben a párisi kereskedők a világon az elsők s mondhatni, hogy a boritékfa készítésének ipara ma, ugyszólva, speciális párisi ipar, jelentősége pedig, szemben a luxusbutorok nagymérvű elterjedésével s azzal, hogy a papir-tapetak helyett már faboritékkal is vonják be a falakat, rendkívüli fontos, ugy, hogy a mi fagyáraink tulajdonosainak erre kiváló figyelmet és tanulmányt fordítani eléggé melegen nem ajánlhatjuk.

Igaz, hogy a magyar fagyárosok a boritékfa-ipar azon egyik kiváló előnyével, hogy a tengerentúli és legváltozatosabb színekkel bíró fanemeket könnyen megszerezhessék, nem bírnak oly mértékben, mint a párisiak; de van nekünk idehaza is alkalmas fanemünk elég s talán a tengerentúli fanemek is megszerezhetők a fiumei vagy triesti kikötők útján. És ha mindjárt nem is versenyezhetnek ezekkel a külföldre, de készíthetnek legalább saját hazánk és a keleti tartományok számára.

A cserkéreg versenytársa a tengeri fenyő (pinus maritima) toboza, melylyel a teljesített kísérlet szerint ép oly jó bőrt lehet készíteni, mint a kéreggel. Egy hektár ily erdő 10 hectoliter tobozt ad, melynek súlya nyersen 45 kilogr., szárazon pedig 37 klgr., gyűjtési költsége pedig hektoliterenként $1\frac{1}{2}$ frank. Egyelőre ugyan aligha csinál ez anyag

valami jelentékeny versenyt; de figyelmet érdemel minden-
 esetre mint a kéreg pótszere, kivált ha meggondoljuk, hogy
 Franciaország tengerifenyő erdei 700 ezer hektárnál nagyobb
 területre terjednek ki. Sőt még arra a gondolatra is vezeti
 az embert, hogy nem volna-e tanácsos a mi lúczfenyőink tobo-
 zával is kísérletet tenni?

A kádáripár jelentékeny része és pedig az, melynek
 üzői, mint nagytermelők szerepelnek, bár nem egészen helye-
 sen, de az erdészeti kiállításához volt beosztva s hogy tárgyai
 a liter legkisebb mértékétől kezdve a nagy hordóig minden
 változatban bővelkedtek, ezt talán felesleges is mondanom a
 nagy bortermeléssel és gyáriparral bíró Franciaországról;
 annyi azonban itt is érdekes, hogy a Girardot czég 400 hek-
 toliteres nagy hordóját, mint ő mondá, szintén magyar fából
 készítette, s hogy ennél tovább menve, hazánkból még nagyobb
 hordót állítottak ki, mint a nevezett czégét, mert a kanizsai
 Guttmann-czég hordója 1.000 hektoliteres volt.

A francia kiállításról szólva, közvetlen összeköttetésben
 kell ezzel a gyarmatok erdészeti kiállításáról is megemlékezni.

Franciaország gyarmatainak ősterményeiben az anyaország
 világot uraló iparának dús és olcsó áru jó forrását birja s
 ebben a földmivelés összes ágai közül nincs kivétel a fára
 vagy erdőkre nézve sem. A birt szigetek számos fanemmel
 s még pedig mind keménységre, mind szépségre nézve kifo-
 gástalan fajokkal bővelkednek, a francia faszükséglet fede-
 zésére azonban távolságuk és az emberi munkaerő hiánya
 miatt nem adhatnak oly mennyiséget, mely Európa többi
 országainak fáját kiszorítsa. A források bősége azonban figyel-
 met érdemel s különösen a fát ma még Ausztria-Magyar-
 országból is vásárló Algir az, mely Franciaország számára a
 legdúsabb erdőtelepet tartja rendelkezésre s az arab törzsek

békés megtelepülésének és a népesség szaporodásának arányában hova tovább bővebb meg bővebb mértékben szolgáltatathatja a szükséges fát, melynek nem épen alárendelt zálogát képezi az is, hogy Algir kormánya minden erdőbőség melletti s a fatenyésztésre kiváló gondot fordít s csupán a bámulatos gyorsan növő Eucalyptusból már 2 millió fát ültetett s ezt pedig a czélből, hogy azon tartomány légkörét javítólag megtoztassa, 15 millió számra fogja emelni. A gyarmatok faanyagának kiállításáról a fennebbiek után, kivéve Algirt, alig mondhatunk itt többet, minthogy az főleg abban állott, hogy az ott előforduló fáknak néhány centiméter hosszú és széles mintametszetei lettek bemutatva és a mennyiben botanikai determinatiókkal birtak, e név is rá volt a mutatványra vezetve, különben pedig csak az illető helyi név. Algirről azonban méltó egy pár szóval többet is mondanunk, mert e tartomány már kifejlett faiparral bír, s mert itt maga az állam 2 millió 50 ezer hektárnyi erdőterülete közt 850 ezer hektárnyi tölgy erdővel bír, melyből a dugasziparra utalt 250.000 hektár dugasztölgyön kívül még 600.000 hektár oly tölgyerdeje van, melynek fája és kérge versenyt csinálhat Európában. A kiállítás természetesen a tényleges helyzetből folyólag általában a dugasztölgy terményeit mutatta be. De a házi és gazdasági faeszközökön kívül volt az algiri kiállításnak egy másik magával ragadó tárgya, mely a fákkal bajlódó emberek közül bizonyára még az erdőégetésre oly hajlandó pásztorgyermekeket se hagyhatná hidegen s ez a különböző koru Eucalyptus-törzsek bemutatása.

Az erdők- és mezőknek e méltóan híres gyermekét 1862-ben kezdték Algirban nevelni s ma már a tisztelet és hála adójával gondolnak Ramel-re, ki oda bevezette. Nem is csoda, hisz a 14 éves Eucalyptus globulus, melyet a kiállításon látánk, oly növést mutat, mint egy 80 éves luczfenyő

s e mellett fája szép és kemény s mint jó épület- és műszerfa bizvást használható, magának a lábön álló fának külseje pedig, mint a kiállított fényképek mutatták, a pyramidalis és bár lombozatu törzszsel eléggé megnyerő. Hogy e fa növése mily óriás mértékű, szolgáljon ennek igazolására az, hogy Algirban az El-Alia-telepen a globulusnak egy példánya, mely 1863. áprilhóban lett vetve, 18 méter magassággal és a földszintől egy méternyi magasságban 1 méter 86 cm. körülett, vagy régi méreteinkben nyolcz, kerek számban 9 öl magassággal és 25 hüvelyk vastagsággal birt. A Duna- és Tisza áradásos és mocsáros alsó vidékeire s a faszegény alföldre gondolva, mintegy önkénytelenül jön ajkunkra amaz óhaj kifejezése: „miért nem birjuk mi e fát s vajjon nem jó volna-e megtelepitenünk?” Azon kevesek, kik e fa csemeteinek nevelésével hazánkban tudtom szerint foglalkoztak, tagadó feleletet adnak; én azonban reményemet nem adom fel arra nézve, hogy e fanemnek 200 faja közül egyik vagy másik hasznosabb tagja meghonositható ne legyen. A baj nálunk csak abban történt, hogy az Eucalyptusról hallva vagy olvasva, a kísérlet a további tájékozásra szükséges alapok hiányával lett végrehajtva, s oly fajok magva lett elvetve, melyek éghajlatunk magasabb hidegét nem állhatták ki. Vannak azonban az Eucalyptusnak a havasi égélj alá alkalmas fajai is, mint a gigantea (obliqua), mely az El-Alia-telepen 11 éves korában 12 méter magassággal és 67 cméter körülett birt, mely a magas fekvést kedveli s ellenáll a szárazságnak; a gunnii, mely 5000 láb magassáig emelkedik s a coriacea, mely szintén a hó határáig felmegyen. Bár részünkről erdőgazdasági tekintetben nem nagy barátjai vagyunk a mindenféle honositási kísérleteknek; de azért ezekkel és az ezekhez hasonlókkal ajánljuk mégis a kísérlettételt, melyek, ha lassabban nőnek is, mint a globulus, de azért viszonyitva többi

fanemeinkhez, még mindig gyorsabb fejlődésük van s kétségkívül eléggé érdekesek arra, hogy erdeink barátainak figyelmébe részesüljenek, kivált az elpusztult kopár területek beerdősítésénél.

Mielőtt Algir kiállításától megválnánk, mint erdésznek nem lehet elismeréssel nem adóznunk az algiri erdőigazgatóság azon gondosságának és szorgalmának, hogy ezen gyarmaterdeinek erdészeti és földtani talajtérvképét elkészítette s azt a kiállításon bemutatta. A mi ez utóbbit illeti, annyival elismerésre méltóbb, mert sok európai ország s köztük hazánk még csak ezután készítik el a földtani térképet.

A francia épület- és műszerfa, mely a kiállításon látható volt, mint anyag megállja ugyan helyét; ezt illetőleg azonban nagy horderővel bír Európa többi országaira nézve s köztük kiválóan Magyarországot is érdekelve, azon körülmény, hogy Franciaországnak évi 20 millió köbméterre számított faterméséből csupán 2 és fél millió köbméter az épület- és műszerfa, mely, mint a kiállításnál rendelkezésünkre bocsátott adatok igazolják, $\frac{1}{4}$ -részét teszi annak, mit Franciaország évenként fogyaszt, úgy, hogy kerekszámban 7 millió köbméter ilyenmü faanyagot kell a külföldről bevásárolnia. Oly óriás tömeg ez, mely az európai fapiacra minden körülmények között uralkodó befolyással bír s hazánk összes épület- és műszerfa termését megközelíti. Franciaország ezen faszükségletét eddig majdnem egészen az olcsó viziuttal és területének átlag felerészben erdővel bíró Svédországból s Norvégországból, továbbá Oroszországból, Amerikából, kis részben Németországból s egy pár év óta Magyarországból fedezte.

Talán nem lesz érdektelen e szükséglet fedezését illetőleg némi combinatiót vonni a jövőre az iránt, hogy minő változás állhat itt be. Legelőször is Amerika és India versenye az, mely a francia piac elfoglalását veszélyezteti, előbbi a fehér

diófa (hickory) és a sárga fenyő (pitch pin) és részben a tölgy, utóbbi pedig a tékfa ideküldésével. E fák mindenike oly kitünő minőséggel bir, mely számára keletet biztosít, eladási áruk azonban nem lehet olcsó. Svédország erdei apadnak s ezért kivitelének csökkenése várható; Németországnak bár van erdeje elég, de kivitelre való szép lucz- és jegenyefenyő meg tölgyfája alig van, Olaszországnak magának is kevés a fája, Oroszország pedig csak úgy, mint mi, szintén távolról kénytelen szállítani. E viszonyok alapján tehát nem indokolatlanul lehet feltennünk azt, hogy a magyar fenyőfának a francia piacra utóbbi időben megkezdett szállítása jövővel bir s kiválóan fejlődésre képes, melyhez a jó anyagok és pontos szolgálat feltétele mellett mulhatlanul szükséges anyagainknak Dél-Németországon át való lehető előnyös elszállítását biztosítanunk s a fumei és triesti kikötők forgalmát emelnünk, bent az országban pedig oly vitelbért szabnunk, mely ne hiusítsa meg már eleve az életképes üzleti forgalom születését. Értem t. i. azt, hogy az eladó birtokos és vásárló kereskedő árait ne függetlenül a vasutigazgatóság szabja meg mintegy tributariusául tekintve a segélyére utalt földbirtokot. Meggyőződésem az, hogy a francia építkezéseknél és iparnál nagy mértékben felhasznált faanyagok tömegéhez eszélyes előrelátás és gondosság mellett, daczára minden más irányból jövő versenynek, hazánk is jelentékeny mennyiséggel járulhat, mely kérdést minél behatóbb és bővebb tanulmányozásra az erdeiben még kincseket bíró Magyarország kormányának eléggé melegen nem ajánlhatom, hanysulyozva ehez még azt is, hogy okosan conservatív gazdaság követése mellett e körülmény nem kis fontossággal bir még azon időre nézve is, midőn a most velünk versenyző, de köztudomás szerint erdejüket pusztító országok fakivitelének csökkenni kell!

A francia erdészeti kiállítást önmagában tekintve, hű

átnézetet nyújtó és instructív szervezeténél fogva egészben fényesen sikerültnek kell jeleznünk. Ha pedig a munkásság és szorgalom alapfeltételei mellett e siker biztosításának kulcsát keressük, azt a francia nép magán- és közéletének minden foglalkozása közt, iparának és tudományának minden ága közt nyilvánuló, czélszerű munkamegosztás elvének kell tulajdonítanunk, mely a cselekvő ember szellemét és kezét a munkásság minden terének azon ágára utalja s a mellett tartja, mely iránt legtöbb hivatottsággal bír s eként a gyakorlat által mesterré képezvén ki, őt mintegy önkénytelenül az emberileg elérhető legtekélyesb művek teremtésére képesíti. Ezt ajánlom én hazámfiainak is a gazdaság-, ipar- és tudomány terén egyaránt.

(Folyt. köv.)

Az üzemmódok a magyar síkföldön.

Előadta Illés Nándor, az Országos Erdészeti-Egyesület 1879. júniushó 9-ik napján tartott közgyűlésén.

I. KÉRDÉS.

Mely üzemmódok lehetnek legczélszerűbbek a magyar sík-földön, s melyek vannak gyakorlatban és milyen eredménnyel. A magyar Alföld legelőin és gazdasági tagjai körül tömör erdők, fásorok, avagy facsoportok telepítése lehet-e czélszerűbb?

Tisztelt közgyűlés!

Midőn ezen kérdés bevezetésére, ily ünnepélyes alkalommal vállalkoztam, nem voltak ismeretlenek előttem a feladatnak nehézségei, és még is, mennél mélyebben hatoltam be a kérdés lényegébe, annál inkább meg kellett győződnöm arról, hogy csak a jó akarat és szakunk iránti buzgalom menthetik bátorságomat. Ez oknál fogva már előre ki kell kérnem a tisztelt közgyűlés kegyes elnézését előadásom gyengeségeiért.

A fölített kérdés két részből áll, mindkettő lényeges és elvi, mert lényeges az és voltaképen az egész erdőgazdaságra nézve döntő: mely üzemmódban kezeljük az erdő, vagy hogy tömör erdőben, fasorok vagy pásztákban, avagy kisebb-nagyobb csoportokban tenyésztjük-e a fa. Vagy nem az üzemmódtól függ-e az: szálfát, épület- és szerfát termelünk-e, vagy csak tűzifát? És nem lényegesen különbözik-e a fatenyésztés tömör erdőkben, a fasorok és csoportokban való tenyésztéstől?

Elvek forognak szóban, mert az üzemmódok kérdése nemcsak a gazdaság végcélját, a fatermelés minőségét, hanem lételének alapját, a talaj termőképességének megóvását is szem előtt tartja. Meg kell állapodnunk tehát a fölött, mely elvek követői jutottak eddig legbiztosabban és legnagyobb sikerrel célhoz, vagy mely elvek alkalmazásától várható általában viszonyaink között a legjobb, a legfényesebb eredmény.

De ép azon oknál fogva, mert a kérdés mindkét része lényeges és elvi természetű, kétfelé kell azt választanunk és külön tárgyalnunk az üzemmódok és külön a legelők és gazdasági tagok szélei befásításának kérdését, és mert hazánk jelentékeny részének erdőségeiről van szó, saját viszonyaink tanulmányozása alapján keresni a megoldást. Ha mestereink is a német erdészek, s valószínűleg azok fognak is maradni még sokáig, ebből nem következik tantételeiknek szóról-szóra való utánmondása; mert habár a természet törvényei mindenütt ugyanazok maradnak is, szakunk tantételei, melyek úgy is inkább a gyakorlatból folynak ki, lényeges módosulásokat szenvednek, kiváltképen az égalji és geografiucus viszonyoknál fogva.

Mielőtt a kitűzött kérdés első részének, t. i. annak tárgyalásába bocsátkoznám: mely üzemmódok lehetnek legcélszerűbbek a magyar síkföldön és melyek vannak és mily

eredménynyel gyakorlatban; engedje meg a tisztelt közgyűlés, hogy az üzemmódok jellegével s azoknak befolyásával a fane-mekre és a talaj termőképességére, ha csak vázlatosan is, foglalkozzam. Indokolhatónak tartom ezt, habár messze az elmélet mezejére vezetem is ki tisztelt szaktársaimat az által, hogy a jelenleg dívó üzemmódok fölött az újabb időkben erős viták folynak, melyek már is azon párt részére hajlitják a diadal sikerét, a mely a merev ragaszkodást valamely üzem-módnak tiszta alkalmazásához elítéli.

Üzemmód alatt voltaképen erdőtenyésztési módot értünk. Lényegesen különbözik u. i. az erdő egymástól, mind alak-jában, mind növekvését illetőleg, ha vetés vagy ültetés útján, avagy tuskók és gyökerek kisarjadzása által származott. Szak-értők előtt ezt bizonyítgatni fölösleges, míg ellenken laikusok fejszoválassal, vagy gúnyos mosolylyal szokták fogadni, utalván magas koru, sarjakról származott erdők vastag, szálás fáira. De hisz azok nem ismerik a fatömeggyarapodás törvényeit, mosolyuk és kétkedésök tehát megbocsátható. Ki is tudná szemmel megítélni, mily fák képezhetnék az erdőt, ha nem sarjakról, hanem magról származva, érte volna el mai korát?

Származásra nézve tehát az erdő vagy magerdő, vagy sarjerdő, és ha az elegyes, középerdő.

De nem csak a származás minősége, hanem az is lényeges befolyással van az erdő alakjára: miként vannak a korosztályok elosztva a területen.

Midőn mindenik korosztály külön-külön nagyobb terü-leten, vágásonként van elkülönítve, akkor előttünk áll a szál-erdő; ha pedig a korosztályok külön vannak ugyan válva, de csak váltakozó nagyságu apróbb területeket foglalnak el, és ezek egymást szabálytalanul váltogatják fel, vagyis az egész erdőn egyvelegesen vannak elosztva, az üzemalakot a thüringi erdőben fimmelbetriebnek nevezik. Én ezt addig, míg tisztelt

szaktársaim közül valaki jobb kifejezést nem fog föltalálni, a lékelő üzemnek fogom nevezni; mert a gazdaság lényege az erdő záratába léket vágni, követve a természetet magát, a mely bizonyos égalji viszonyok között viharaival kilékeli, kilyuggatja az erdőt, kivált a luczost.

Midőn a korosztályok területenként nincsenek elválasztva, hanem egymással össze-vissza vannak zagyvalva, akkor az üzemmódot szálalónak szoktuk nevezni, mert a fák kiszedése szálanként, szálalva történik.

Ezek szerint tehát, — ha a botoló és nyeselő üzemtől és a fás mezőgazdaságtól eltekintünk, mely üzemmódok ugy is csak elvétve és csak kicsiben, inkább fasorokban, tehát nem erdőben jönnek elő, ötféle üzemmódot különböztetünk meg, u. m. a magerdőt három válfajával, szál-, lékelő és szálaló erdőt; mag- és sarjerdőt elegyesen, vagyis középerdőt és a tiszta sarjerdőt.

A fönnebb elmondottakban ugyan az üzemmódok jelleme tenyésztési szempontból fővonásaiban vázolja van, de a jellemhez tartozik a kifejelett erdő minősége is, vagyis az eredmény, mely eléretik.

Minden kétség fölött áll az, hogy mennél több és szebb épület és szerfát vagyunk képesek az erdőben termelni, annál értékesebb anyagot állítottunk elő; mennél inkább fokozhatjuk ezek eladását, annál inkább emeljük a jövedelmet. Ha az épület- és szerfának kelendősége van, az erdő jövedelme a képzelhető legmagasabbra emelhető. Mig ellenben a tiszta tűzifagazdaság mindég korlátolt marad, hatalmas versenytársai a köszén és az erdőpusztítások, sík földön az ákác tenyésztése gazdasági tagok szélein, a tűzifaárakat napról-napra lejjebb nyomják s az erdők jövedelmeit csökkentik. A tömegtermelés fokozása a tűzifagazdaságnál nem eredményezi mindig a jövedelem fokozását, mert a piacra nagyobb tömegben áramló fa,

az ugyis rossz tűzifaárakat még lejobb nyomja, s azonkívül csakhamar túlszárnyalván a fogyasztási szükségletet, eladhatlanná válik. Hogy a sík-földön is adják elő magukat esetek, midőn az évi fatermés el nem árusítható, tapasztalásból tudom.

A szerfa kelendőségének is vannak ugyan korlátai, de azoknak hátrányai mérsékelhetők a termelt árúk különfélesége, változatossága és kivált a méretek nagysága által.

Elvitázhatlan tény tehát, hogy az erdőgazdaság annál intensivebbnek nevezhető, és annál jövedelmezőbb, mennél több és értékesebb szerfát termel és elárúsít, annál extensivebb, jövedelmezőségében annál korlátoltabb, mennél inkább irányul tűzifatermelésre.

Ezen két gazdasági ellentét ki van fejezve a mag- és sarjerdőben, az elsőnek majdnem minden faegyede feldolgozható épület- vagy szerfává, úgy, hogy vannak esetek, midőn a szerfa 60—70⁰/₀, sőt több is, a tűzifáé pedig csak 30—40⁰/₀, sőt kevesebb is. Ezen esetekben utóbbi inkább az esedékből kerül ki, s egész szálfákat csak elvétve kell tűzifára vágni. Sarjerdőben az egész fatermés tűzifa, és csak igen kedvező esetekben árusítható el néhány százalék mint szőlőkaró, rúd és csekélyebb értékű szerszámfa, vagy a kéreg csernek.

Nevéhez méltón közben áll a középerdő, a mely majd az egyik, majd a másik üzemnek előnyeit nyújtja a szerint, a mint a főfára vagy pedig az aljfára van fektetve a fősúly.

A mint föladata az erdőgazdaságnak nagyobb mennyiségű és értékű anyag produkálása, ép úgy mindenekfölött arra kell törekvését irányoznia, hogy a talaj termőképessége nemcsak fönntartassék, hanem lehetőleg fokoztassék is.

Nem bocsátkozhatom itt, tisztelt közgyűlés, azon tényezők fölsorolásába és elméleti méltatásába, melyektől a talaj termőképessége vegyi és physikai szempontból függ, csak azon két

gyakorlati tételt kívánom tisztelt szaktársaim előtt megemlíteni, hogy mennél gazdagabb a televényréteg, annál termőképesebb a talaj, és mennél tömörebb a zárat, illetőleg tökéletesebb és állandóbb a beárnyalás, annál tartamosabb, annál állandóbb a termőképesség is.

Tökéletes zárat előidézhető ideiglenesen minden üzemmódban, ismerünk zárt sarjerdőket csak úgy, mint zárt szálerdőket; középerdőben pedig a főfa hiányos záratát kipótolja a sarang^{*)} lombozata. A zárat állandósága azonban igen változó minden üzemmódnál, minden korban, minden fanemre nézve.

A szálerdő magas vágásforgásával leghosszabb ideig árnyalja be talaját; a vágások távol időközökben ismétlődvén, a televénykészlet ritkábban tétetik ki a napnak, szélnek s tehát a felbomlás tényezőinek; sarj- és középerdőben ellenben rövidebb időközökben ismétlődvén a vágatások, gyakoribb ezek behatása; de a sarjak gyorsabban cseperedvén föl, rövidebb ideig tartó. S épen ezen oknál fogva, bár sokan az ellenkezőt állítják, részemről tisztelt közgyűlés nem tartózkodom kifejezni azon meggyőződésemet, hogy a talaj termőképessége jól kezelt közép- vagy sarjerdőben csak úgy fenntartható, mint szálerdőben. És csakugyan, hazánkban találhatunk elég példát ezen tétel bebizonyítására; mert vannak sarjerdőink, melyek e tekintetben semmi kívánnivalót sem engednek.

Lényeges különbséget látunk azonban, ha fanemeinket a zárat állandósága tekintetében tanulmányozzuk. Azt tapasztaljuk ugyanis, hogy fiatal korában valamennyi megtűr erős záratot, de a kor emelkedésével változnak az igények, változik a jellem.

---

^{*)} Igy nevezem középerdőben az alfát, hogy ne kelljen a német Unterholzot szóról-szóra lefordítani. Lásd Magyarnyelv szótára.

Mily éles az ellentét e tekintetben, pl. az agg bükkös és tölgyes között: amaz, ha koronázata nem zárt is, pótolja a hiányt a fiatalabb nemzedékkel; a talajt vastag lombréteg födi, mely alatt gazdag televényréteg terül el; a talaj üde, erőteljes, csak itt-ott teng egy árva fűszál. A tölgyes ellenben kiritkult, gyéres, s ha szerencsére alját nem lepték el cserjék, bokrok, sovány száraz talaját sem lombréteg, sem televény nem födi. Inkább legelőnek nevezhető, mint erdőnek.

Pedig nemcsak igen magas korban észlelhető ezen ellentét, s nemcsak a például fölhozott két fanemnél, fiatalabb erdőkben is találkozunk ezen jelenségekkel, melyek annál hamarabb és biztosabban következnek be, mennél szegényebb és szárazabb már természeténél fogva a talaj. Hogy itt a következmények érezhetőbbek, az természetes, mert mennél szűkebben szolgáltatja a táplálékot és vizet a talaj, annál inkább igényli a világos térállást a korona, és mennél fényigényesebb a fanem, annál inkább megsziveli a beárnyalás következményeit. Bámuljuk a termőképességet s annak állandóságát folyamvidékek áradásnak kitett hézagos erdeiben; hja! ott a zárat adta javakat pótolja az árvíz iszapja!

A talaj termőképességének fentartója és javítója tehát a jó zárat; törekvésünket ennél fogva oda kell irányoznunk, hogy mennél tömörebb, zártabb erdőket neveljünk, melyeknek talaját soha, csak legfeljebb vágás idején érje napsugár és járassák szárító szelek, s hogy a záratot késő vén korig, illetőleg a vágatás idejéig fönntartsuk.

Ellentétben áll ezzel azon tapasztalati tény következményeivel együtt, hogy a vigályos állásban növekedett fa nemcsak szélesebb évgyűrűkkel bír, hanem jobb és tömörebb is a zárt állásban felnőttnél. Ez ugyan jobban hasad, de amaz ruganyosabb és szilárdabb. Kerékgyártók azt állítják, hogy

zárt állabok fájából készült küllők hamarabb romlanak, mint a hagyásfákból, vigályosan állókból hasítottak. És valóban indokolt Knorr azon kérdése: vajjon tengerentúli országok oly kiváló technikai tulajdonságokkal bíró fái zárt erdőben termettek-e?

Ő az ellenkezőt hiszi. S igaza van. Köztudomás szerint őserdők szolgáltatták a fákat, melyekben még nem intézkedett vágatások fölött erdész soha sem. Az őserdőben pedig, melynek alakja legközelebb áll a lékelt erdőhöz, az idősebb fák, kiemelkedve a fiatal nemzedék közül, szabadon terjesztik szét ágaikat, jobban érve levegő és napsugár által.

A gazdaság célja tehát, a lehető legjobb minőségű és legértékesebb fának nevelése, és a talaj jó karban tartásának és javításának kötelessége, ellentétbe jönnek egymással. Az első vigályos állást, a második teljes záratot követel. Miként egyenlítették ki e két ellentét?

Mennyi és mily nagy fontosságú kérdés halmozódik föl előttünk? és mennyire nehezítik a megoldás a termőhelyi és kelendőségi viszonyok, a birtokosoknak igényei, hajlamai stb.? Valóban nem csodálkozhatunk, ha oly ritkán és hiányosan sikerül az.

Az ellentétek kiegyenlítése után való törekvés, midőn eleget akarunk tenni a gazdaság céljainak és feladatának, a fanemek, a termőhely s birtokos igényeinek, a kelendőségi viszonyoknak, azon meggyőződésre vezetnek, hogy az elmélet által megállapított üzemmódok szigorú alkalmazásától igen sok esetben el kell térnünk; hogy a mint elismertük a fanemek elegyítésének előnyét tiszta elegyetlen állabok fölött, ép úgy el kell ismernünk azt is, hogy az üzemmódok elegyítése is gyakran czélszerű, sőt a körülmények által parancsolt lehet.

Az erdészeti mesterei, a németországi erdészek, az újabb időkben behatólag és szokott körülményességgel foglalkoznak

e kérdéssel, és kivált Burckhardt, a jelenkor legkitünőbb erdészeti írója oly nézeteket juttatott érvényre, melyek erdőgazdaságunkban lényeges változásokat vannak hivatva létrehozni.

A tiszta szálerdőüzem eddig az erdőgazdaság netovábbjának tartatott, és ime észlelő erdészek meggyőződtek arról, hogy több fanem föltétlenül és állandólag szabályainak alávetni magát nem akarja. Pl. a minket leginkább érdeklő tölgy magasabb korban a szálerdő szabályainak megfelelő záratot fentartani nem képes; így a kőris, a szil, a juhar, nyír meg vörösfenyő tiszta elegyetlen szálerdőkben nem kezelhető. Szintugy fordulnak elő esetek, midőn a szálerdő szabályaitól való emancipálás a tömeg és érték gyarapítására vezettek. Pl. a Schwartzwaldban az ugynevezett jegenyefenyő (a mely — *intra parentesim* mondva — nem *abies excelsa*, tehát nem jegenyefenyő) fölujtását elhúzzák 20 évig is, addig várva, míg minden egyes fa azon dimensiókat el nem érte, melyeket legjobban keresnek, legdrágábban fizetnek. Valóságos száraló fölujtás, szálerdő elegyítve szálalóval.

Általában véve a szálalóüzemre kimondott anathémát már visszavette a német erdészek java, s engedve a viszonyok kényszerítő hatásának, kivált a thüringi erdőben, kifejtvén még hozzá a lékelő üzem szabályait, rendszeresen alkalmazza; elsőt inkább bükkösökben, utóbbit a viharszakgatta lúzosokban.

A ki lúzosban gazdálkodott, vagy gazdálkodik ma is, eleget tudna beszélni arról, hányszor tépi össze a legszebb berendezés szabványait a vihar! Mennyi léket ütnek annak záratába csak egy éven át is a szelek. Pedig nem ugrálhatunk azok szeszélyei szerint a vágásokkal völgyről-völgyre, hegyoldaltól-hegyoldalra! Nem okosabb-e tehát számot vetve a körülményekkel, s utánozva a természetet, mely a saját maga által történt léket szépen betölti lúcz fiatalossal, lékelve használni az erdőt, ha különben az biztosabban is vezet célhoz.

A természet nem engedi magát szabványainknak alárendelni; nekünk kell alkalmazkodnunk törvényeihez. Értelmes erdészek már túl is tették magukat a merev szabályokon. Azt mondja Knorr: „hogy oly talajnemeken, a hol a bükk és lúcz elegyének szálalás útján való fölujítása nem sikerült annyira, mint a mészen, különféle szálerdőalakot elegyítenek egymással, különféle forgással. Középerdőben tölgy és bükk szálerdő csoportok, meredekebb lejtőkön, vagy szélnek kitett csúcsokon fenyőszálfásterületek már nem gördítenek akadályt a vágásos gazdaság útjába, szintugy nem fenyőcsoportok a sarjerdőben. Szóval, tekintettel a termőhelyre, állabminőségre, fanemekre, minden egyes helyen oly üzemmódot alkalmaznak és ugy gazdálkodnak, a mely a célnak leginkább megfelel, szem előtt tartván azt, hogy a föladat: megfelelő termőhelyen, az oda illő fanemet, a legcélszerűbb állabalakban, a legrövidebb idő alatt, a legnagyobb használhatóságra nevelni.“

Ezen törekvéseknek eredményei a Hartig-féle óvó, a Seebach-féle módosított bükkszálerdőüzem, a talajvéd vagy cserőczés üzem, a kétkoru vagy vigályos gazdaság s a hagyásfás, vagy magfás üzem.

Tartok tőle ugyan, hogy a tisztelt közgyűlés türelmét igenis hosszasan veszem igénybe és mégis a tárgy fontossága ezen gazdasági formákban legalább fővonásaikban való vázolására késztet, annál inkább, mert hisz a föltett kérdéshez tartozik az, mely üzemmódok lehetnek legcélszerűbbek a síkföldön, én pedig épen ezek között találom azokat.

A felsorolt üzemalakok, melyek a szálerdőnek a közép- és szálalóüzemmel való keveréséből származtak, két csoportra oszthatók, melyeknek elsejét talajvédő, másodikat túltartó üzemalaknak nevezhetjük.

A talajvédő üzemmódosulatok, azon tapasztalati tényből

indulva ki, hogy fényigényes fanemeink szálerdőüzemen nevelhetők ugyan föl bizonyos korig, sőt ezen nevelési mód mellett számos előnyt is nyernek, pl. csak a vaskosságot és nyulánkosságot említve meg, de bizonyos koron túl a szálerdőszerű tömörzáratot fel nem bírják tartani, mert ugyanis önmaguktól kigyérülnek, mint pl. a tölgy, a pinus-féle fenyvek;

továbbá pedig, mert a gazdaság feladata, a pénzügyi fordások tantételei daczára, nagymértékű fák termelése, ez pedig csak magas, az öngyérülés idejét túlhaladó korban érhető el;

a szálerdőszerűleg nevelt erdő alá árnytűrő és talajjavító fanemek telepítését és rövidebb vagy hosszabb forgással való használatát rendelik.

Ha a talajvéd-növények csak igen rövid forgással, sarjerdőszerűleg kezeltetnek, mint pl. a tölgyeseink alját azoknak oly nagy előnyére ellepni szerető cserjék, melyeket, hogy el ne vénüljenek, ki ne ritkuljanak, koronként visszavágni szoktunk, s tehát nem annyira pénzt behajtó, hanem az erdő lábát védelmező tárgynak tekintünk: az üzemmódok megalapítója Burckhardt Bodenschutzholzbetrieb-nek s én kegyes engedelmökkel cserőczés üzemnek nevezem. Miután a talajvédnövényzet itt főkép cserőczéből áll, alkalmazásának ideje a kigyérülés jelenségeinek szembetünése, mit a fák alatt fölverődő füvek árulnak el.

Ha ezen jelenségek csak a magasabb korban észlelhetők, vagy pedig a fák hosszsnövésüket bevégezvén, koronáikban kiterjeszkedni óhajtanak, a mi összefügg a vastagodási hajlammal is, megismerhető arról, hogy a zárat árnyában elszáradó ágak már sokkal vastagabbak, mintsem a támadt seb teljesen beforrhatná magát; a záratnak megfelelő s óvatos lazítása s azzal egybefüggőleg az új állab telepítése a már meglevő alatt, a mely majdan vagy szálerdőszerűleg, vagy sarjerdő-

képen hosszabb forgással kezeltetik, a kétkoru szálerdőalakra vezet, melyet először Seebach alapított meg, módosított bükkszálerdő gazdaság nevezet alatt és Burckhardt a tölgyesekre alkalmazott.

Seebach eszméje sokkal ismertebb, minthogy annak előadásába bocsátkoznom illenék, Burckhardt vigályos vágását pedig (Lichtungshieb) leirtam „Erdőtenyésztéstan“ czimű munkámban, s tehát a magyar erdészközönség előtt sem ismeretlen. Pár szóval jellemezhetem: a vigályos gazdaság a tölgynek és más fényigényes fanemeknek magas korig való túltartása lábait takaró és a használat tárgyát képező árnytűrő, talajjavító fanemek segítségével, melyek a hosszsnövés bevégeztével az állab kellő vigályításával egybekötve telepítettnek az erdő alá.

Ezen üzemalakhoz számíthatjuk Hartig óvógazdaságát is, a mely általánosan ismeretes.

Nem tartóztathatom meg magamat, tisztelt közgyűlés, hogy tölgyes erdeink kezelésére, melyeknek hivatása természetsszerűleg szerfatermelés a középerdőüzemmel együtt, Burckhardt vigályos és cserőczés gazdasága mellett ne nyilatkozzam. A szálerdőszerű telepítés és fiatalabb kori nevelés könnyűségén kívül nagy előnye a nagymennyiségű vékonyabb fa termelésének lehetősége a fiatalabb állabokban, s a főállabnak túltarthatása a céljainknak megfelelő lehető legmagasabb korig. Ezen gazdasági forma szerint, megfelelő talajon fölemelhetjük a vágásforgást 200 év fölé is, nevelhetünk műipari és dongafákat a jövő számára, a nélkül, hogy azt a jelen nemzedéknek meg kellene sinleni; mert hisz a talajvéd megtelepítése idején a főállab egy része fejsze alá jut, és a talajvéd ismételt vágásai alkalmával a főállab fáiból szükség szerint mindig vehető ki annyi és oly fa, a mennyi és a milyen szükséges.

Hasonló ez a gazdaság a középerdőbe való átmenethez, csak-hogy a vigályvágással nem szabad várni a vágáskorig, hanem be kell azt helyezni, mikor ideje elérkezett.

Végre a hagyásfás üzem nem más, mint vastag fa nevelése czéljából bizonyos számú fáknak meghagyása tarolás alkalmával a jövő vágásig.

És ime, tisztelt közgyűlés, oly erdőalakhoz jutottunk, a mely fák földi erdeinkben igen gyakori. Vágás alkalmával nemcsak itt a Dunán túl, hanem egész Magyarországon mindenfelé szoktak néhány fát túltartani a jövő vágásig, s azt némely helyen középerdőnek nevezik. Lehet, hogy abból is származott, de szakavatlan kezek között degenerált. Hogy mily nehezen vihető keresztül ezen túltartás, és mily csekély sikerrel, arról nem nehéz meggyőződni ilyen erdők szemléleténél, és könnyű belátni, ha meggondoljuk, hogy a teljes záratból egyszerre térállásba jutó tölgytörzset fattyuhajtások lepik el, minek következménye többnyire a csúcs elszáradása szokott lenni. Ez érdemben szerzett tapasztalatok előadása, reményilem, érdekes tárgyát fogja képezni a mai vitának.

Mielőtt az üzemelegyek tárgyalását abba hagynám, engedje meg a tisztelt közgyűlés még egy üzemelegyet bemutatnom, melyet a Nyírség futóhomokon álló tölgyeseiben alkalmazni kezdtem.

Nincsen talajnem, a mely annyira és oly élesen változék termőképességében rövid távolságokon, mint a futóhomok. Majd üde, televényes és termékeny, majd száraz, sovány, terméketlen. Többnyire sík és domb adják e különbségeket; de gyakran feltalálható lapos, fekvő téreken is. A sovány, száraz részek 30—40 éves tölgyeseiben már elszárad a fák csúcsa, jelezvén a vágásforgás túlságos hosszúságát. A merev ragaszkodás az egyetlen üzemmód és fordához ugyanazon üzemttestben, az ily területek tuskóinak nagy mennyiségben való kive-

zését, s ezzel az erdő folytonos kiritkulását vonja maga után. Hogy pedig mily nehezen sikerül a befásítás száraz, sovány homokdombokon, csak az tudja megmondani, a ki életében már azzal kinlódott.

Látván azt, hogy az üdébb, jobb talaju részeken jelentékeny vastagságu, nyulánk, hosszú fa nevelhető, csak úgy, mint bármely más talajnemeken, azokat a vigályvágás bevezetése czéljából a lágy és elnyomott fák kivágatása által áterdöltetem, a védállab létrejöttét mindenekelőtt a nyárfa-sarjadéktól várván; a sovány, száraz talaju területeket pedig egészen visszavágtam, azon elvből indulva ki: hogy miután azok a kedvezőbb fektü helyek magasabb korát kiállani nem képesek, legfeljebb 20 éves forgással sarjerdőként kezeltessenek.

Homoki üzemmern szerint tehát szál- és sarjerdő elegyülnek egymással úgy, hogy azok területileg elvannak ugyan választva egymástól, de szálás és sarjas az üzemtestben magában a legkülönbözőbb módon váltakoznak egymással úgy, a mint azt a termőhelyi viszonyok követelik. Különbözik a középerdőtől a sarjas és szálás területi elválasztása által, analoge a lékelő és szálaló erdő közötti különbséggel.

Ezen üzemmód előnye: tömeges tűzifa és esetleg csertermelés vastagabb szálfa mellett, s a talajnak intensivebb és a körülményeknek megfelelőbb kihasználása.

Ha a hazánk síkföldi tölgyeseiben dívó üzemmódokat szemle alá vesszük, akkor főképen a sarjüzemet látjuk elterjedve a 20 éves forgástól kezdve a 80-ig. Az ily magas forgásu sarjerdőt rudas vagy szálás sarjerdőnek (Stangenholzbetrieb) nevezhetnők.

Ezen üzemalaknak kifejlődése, a mely annak idejében a Harcz hegységen kívül Észak-Németország sík földjén az állami erdőkben is el volt terjedve, a tölgy kiváló sarjadzási képes-

ségén alapszik. Ezen fanem nálunk Magyarországon igen magas korig megtartja sarjadzási képességét; vágás után tehát, ha a tuskókat kiirtani nem akarjuk, a sarjak praedominálnak, s a fölujítás ezen módja ugyszólván ráerőszakolja magát mind az erdőre, mind az erdészre.

Az irtás a sík földön kivihető ugyan, s új erdő telepítése magról nincsen kizárva; hegyeken azonban csak igen kevés esetben, csekély lejtésű oldalakon engedhető meg.

De ki fogja magát rászálni az irtásra, ha anélkül magától is felnő az erdő, és ha látja, hogy az irtott téren a vetett tölgyes felserdülését alig lehet bevárni. Nem természetes-e, ha olyanok, a kik a fatömeggyarapodás azon törvényét nem ismerik, melyszerint a tölgyesarjadék 30—40 éves korában már elérte culminatióját; azt azonban tapasztalván, hogy 70—80 év alatt épületfává vastagszik: ezen üzemalakba mentek be. Nem is hazánkfiaié különben ez érdem, ha érdemnek volna nevezhető; ők csak az ősök nyomdokain haladnak, azok pedig Németországból hozták magukkal.

Legalább maggal kellene besűríteni ezen erdőket, fogják némelyek mondani. Nem hagyatott ez sem kísérlet nélkül, de az eredmény nem felelt meg a várakozásnak. A tölgyesarjadék, meg a lágyfák túlnőtték a magesemetéket, s azok az árnyékban később kivesztek, s csak rövid vágásforgású sarjerdőkben tengettek el vágásig, midőn a tölgyesarjas besűrítésére jó szolgálatot tettek.

Hogy mindig a tölgyet tartom szem előtt, azon ne méltóztassanak csodálkozni, mert hisz, ha sík-földi erdeinkről beszélünk, kiválólag tölgyesekkel van dolgunk. A tölgyről méltán ellehet mondani, hogy az a magyar sík-föld és elő-hegyek uralgó fája. Szil, kőris, juhar csak közé elegyülve jönnek elő, s ha léteznek is belőlök tiszta erdők, hasonló igényeik a tölgygyel egy sorba helyezik.

A már előbb említett középerdőszerű hagyásfás, s a most vázolt szálfás sarjerdőgazdaságon kívül leginkább elterjedt üzemmód a magyar síkföld erdeiben a talán erdős legelőnek nevezhető gazdaság.

Ősidóktól fogva az erdei legelőt mind a birtokos, mind a nép kívánata követelte. A vágások buja fűnövést, az idősebb, kigyérült, vagy rossz kezelés, folytonos legeltetés következtében gyér állatok alatt tenyésző fű és cserjéket használatlanul veszni hagyni a jó gazdák nem voltak képesek. Ez volt származási oka ezen gazdasági formának, s mai napig is nálunk Magyarországon a legkedveltebbek és legtöbb belátással bíró erdészeknek tartatnak azok, a kik az erdők legeltetését legkevésbé akadályozzák.

Az erdei legelőt használni lehet ugyan, de az mindig alá legyen rendelve a főczellnak, a fatermelésnek; mikor azonban a legeltetés vergődik fel főczellá, a gazdaság már nem erdészeti többé.

És nézzük meg a következményeket. A mi erdőt láttak tisztelt szaktársaim Budától fogva idáig, vagy látnak ismét az ország határáig: annak nagyobb része erdő-e avagy legelő?

A magyar sík-földi erdőgazdaság szemmel láthatólag — nem állítom, hogy minden kivétel nélkül — igen alacsony fokon áll, s a használt üzemmódok nem felelnek meg azon czélnak, hogy a legnagyobb és legértékesebb fatömeg termeltesék. De a magasabb erdőgazdaság kifejlődésének feltételei nincsenek is meg itt, mert eltekintve a birtokosoknak az erdészeti iránt táplált kedvezőtlen nézeteitől, a talaj mindig több jövedelmet ígér mezőgazdaságilag használva. A hol az eke járhat, ott nincs helye az erdőnek, nem indokolatlan állítás. A népesedés szaporodásával, és a vizek lecsapolásával ezen tétel mindinkább érvényre fog jutni és a sík-földről a tömör, zárt erdőségek lassanként el fognak tűnedezni. Helyettök jobb

karba jutnak a hegységek erdei, mert jövedelmezőbbeké válnak. Jövedelmezőbbek lennének már ma is, ha a vasutak igazgatóságai belátván azt, hogy tömegesebb szállítással emelkedik a jövedelem, a fára kedvezőbb szállítási béreket állapítanak meg.

Idők multával a sík-földön csak nagy uraknak és jó gazdáknak lesznek még zárt, nagykoru tömör erdőségei; nagy uraknak, kik firól-fira örökölve a vagyont, örökölve a szép és magasztos szeretét, a nagyszerű és imposáns öreg erdőt, melynek árnyas sűrjeseiben vadásztak őseik, pillanatnyi nyereség kedvéért elpusztítani nem képesek, sőt ellenkezőleg büszkék arra, hogy szép, jól kezelt erdők urai; jó gazdáknak, mert csak azok tudnak felemelkedni azon magaslátára a gazdasági nézeteknek, hogy mennél változatosabb a termelés, annál biztosabb és állandóbb a jövedelem.

Az erdőkben kincsek vannak felhalmozva, a melyek nem egyszer tettek már jó szolgálatot birtokosuknak, s a melyeknek értéke csak a maihoz hasonló erdőpusztítási korszakokban devalválódik némileg.

Ezzel tisztelt közgyűlés! elérkeztünk a kitűzött kérdés második részéhez, hogy t. i. az Alföld legelőin és gazdasági tagjai körül tömör erdők, fasorok, vagy facsoportok telepítése lehet-e czélszerűbb?

Az előbb elmondottak után tömör erdők telepítése felett napirendre térhetünk, mert csak igen kevés oly hely volna felmutatható, a hol új erdő telepítése kifizetné magát. Mig ellenben fasorokban, pászták- és csoportokban, a legelőkön és tagok körül igen szép mennyiségű fa termelhető. Kivételt szenvednek a netán előforduló csekély termőrétegű és futásban lévő homokterületek, melyeknek befásítása talajjavítás és a környező földek védelme tekintetéből szükséges, és a melyek

beerdősítésénél nem a rentabilitás, hanem ezen gazdasági okok döntenek.

Hogy mennyire célszerű gazdasági tagoknak szegélyezése fákkal, fasorokkal, fapásztákkal, az inkább mezőgazdasági kérdés, a mely főképen azon sarkallik, hogy azok mily befolyással vannak az illető tagokon termelt növényekre és magára a gazdaságra nézve.

A tavalyi nedves időjárásu aratás alkalmával Angliában a magas élőfa-kerítéseket ártalmasaknak találták, mert a szél szabad járását akadályozván, a megázott kékék nehezebben szikkadtak ki.

Intensive művelt talajon a fatenyésztés nem fizetheti ki magát, kivéven a gyümölcsfákat és kivéven a futóhomokot, a hol a szélmegettörése által elért haszon túlsúlyozza a beárnyalás és a megakadályozott szellőzés hátrányait. És még itt is kérdés, nem volnának-e szintoly biztosan, s a nevezett hátrányok nélkül elérhetőek a kívánt előnyök, ha célszerűen elhelyezett facsoportok, vagy kisebb erdőtestek telepítettének. Ha a rosszabb, soványabb, futásos területeket beültetik ákáczczal, vagy fenyővel, a jobb talajon feleslegessé válik az erdei fa. Legelőkön ellenben laza lombozatu fanemek, melyek alatt a jó fű megteremni képes, hasznosak lehetnek. Figyelembe volna azonban veendő azon tény, hogy a mezőgazdák az erdei szénát mindig kevesebbre becsülik a rétinél, s tehát az árnyas legelőnek is kevesebb értékűnek kell lenni a verőfénynek kivettnél.

Futóhomokos legelőkön a természet maga mutatja, hogy azon pontok, melyek futásra kiváltképen hajlandók, kisebb-nagyobb területeket foglalván el, a befásítás a homok futásának megakadályozása céljából csoportokban legcélszerűbb.

Végre ezen kérdés megoldásánál szem előtt kell tartanunk azon ismert tényt, hogy vigályos és téres állabban

Az egyesület speciális működése az egyesületi közlönyben foglalt választmányi jegyzőkönyvekből ismeretes. Így tehát csak nagyobb a tömeggyarapodás, jobb, tartósabb, ruganyosabban terem, minélfogva rövid idő alatti nagy mennyiségű fa termelésére és jó szerszámfa előállítására a fasorok, pászták, vagy kisebb csoportokban való fatenyésztés kiválólag alkalmas, a talajjavítás- és jó karban tartására azonban meg nem felel.

Titkári jelentés az Országos Erdészeti-Egyesület 1879. évi rendes közgyűlésén.

Előadta: Bedő Albert.

Tisztelt közgyűlés! Azon munkásság, a melyet együletünk szakunkban s különösen annak közgazdasági terén is kifejt, azt hiszem, mindannyiunk előtt eléggé ismeretes. E részben tehát nem kell kiterjeszkednem ezuttal azon teendők részletezésére, melyeket valamennyien ama szellemi köteléknél fogva, mely minket, mint ez egylet tagjait, egymáshoz fűz, magunkénak, közös feladatunknak vallunk. Azon erős elhatározás, melylyel valamennyien arra törekszünk, hogy szakunkat a tudomány és tapasztalat segítségével fokozatosan és szünet nélkül tökéletesítsük, azt hiszem, eléggé képes lelkesíteni minket arra, hogy további munkásságunkban se lankadjunk.

A siker, melyet e terén felmutathatunk, mindannyiunké, abban valamennyien osztozunk, s e tekintetben az utolsó közkatonát éppen annyi elismerés illeti meg, mint a legelső vezért.

Azon szellem lelkesítsen minket tisztelt barátaim, s vezéreljen mindannyiunkat továbbra is azon érdeklődés, melyet szakunk közhasznú fejlesztése iránt együletünk eddig is tanusított, hogy így megközelíthessük és elérhessük azon célt, mely a hazafias erdészeknek közös törekvését képezi.

azokra kell szorítkoznom, melyek az utolsó választmányi ülés óta fölmerültek.

Első sorban ki kell emelnem azt, hogy az egyesület Ő Felsegeik Koronás királyunk és Felseges királynénk ezüst menyegzője alkalmával hódoló üdvözetét fölratilag fejezte ki, melyet Ő Felsege f. é. májushó 4-én kelt legfelső elhatározásával, legfelsőbb köszönetének nyilvánítása mellett legkegyelmesebben tudomásul venni méltóztatott.

Egyleti alapszabályainknak a mult közgyűlésen történt módosítása a földmivelési ministerium részéről jóváhagyatott.

Az egyesület részt vett a fakereskedőknek Bécsben mult hó 27-én tartott gyűlésében. Azt hiszem, nem szükséges hangsúlyoznom, hogy az egyesület képviselője s ott jelen volt tagjai ezen gyűlésben azon általánosan elfogadott nézetnek iparkodtak érvényt szerezni, melyet egyesületünk a hazai erdőgazdaság érdekében eddig is és különösen a legutóbbi időkben az „Erdészeti Lapok“-ban többszörösen is hangoztatott. Igaz, hogy ez nem sikerült oly mértékben, mint ohajtottuk. Nem sikerült különösen a vasuti refactiák kérdésének oly irányban való megoldását elérnünk, mint azt fölfogásunk szerint az erdőgazdaság érdeke megkíváná. Részünkről tehát ezen alkalommal is constatálni kell, hogy ezen ügynek jelenlegi állapota nem elegiti ki a magyar erdőgazdaság feltétlenül figyelmet érdemlő igényeit. E részben tehát ugy a kormány utján, mint szakunk körében, és a társadalmi téren lankadatlanul tovább kell működnünk, az iránt, hogy elérjük a kívánt sikert abban, hogy a refactiák és illetőleg a vasuti szállítási díj-kedvezmények kérdése okszerű alapon oldassék meg.

A fakereskedők gyűlésén felmerült ezen kívül azon kívánat is, hogy a tűzifa-szállítás tekintetében legalább is a kőszén szállításával egyenlő előnyök adassanak. E részben örömmel constatálhatom, hogy a fakereskedők gyűlése elfogadta az e

tekintetben tett indítványt, és így valószínűleg nemsokára meg fogjuk érni azt, hogy nem csak a porosz kőszemet, hanem a Budapest közelében lévő gödöllői erdőben termelt fát is be lehet szállítani Budapestre. (Derűltég és tetszés.)

Kapcsolatban a refectiák kérdésével, megtéetett még a gyűlésen amaz indítvány is, hogy a magyar állam és az osztrák örökös tartományok területén lévő vasutaknál a faanyagok szállítására egységes díjtételek alkalmaztassanak.

A fakereskedők gyűlése bár a refectiák kérdésében előterjesztett javaslatot nem fogadta el, de az ennek kiegészítő részeként tekintendő egységes díjtételek alkalmazására vonatkozó indítványt magáévá tette. Ez pedig jogosult reményt nyújthat arra, hogy elérhetjük az egységes tarifát az egész monarchia területén, hogy így megszűnjék azon anomália, mely szerint a külföldi fát az ebben bővelkedő Magyarországon olcsóbban lehet megvenni, mint a belföldit, így például, hogy a legközelebbi esetet vegyem fel, a székesfehérvári kiállításnál stirii fát kellett az építkezésekre használni, csak azért, mert a mi vasutaink, melyeknek a Dunán keresztül ide kellett volna hozniok a fát, arra oly magas szállítási díjt róttak, hogy ennek következtében a Stiriából szállító vállalkozó köblábanként egy pár krajczárral olcsóbb árt kérhetett, s ezzel a hazai fa a versenytárgyalásnál megbukott.

A Felső királyi pár ezüst menyegzője alkalmából az egyesület részéről még egy intézkedés történt, melylyel az uralkodó pár iránt hódolatunknak kívántunk kifejezést adni. E nap megörökítésére ugyanis az egyesület intézkedéséből számos helyen nász-fák ültetettek. Az erről szóló bejelentések a titkári hivatalhoz megtörténtek s azok itt fognak megőriztetni úgy, hogy az ezen fákra vonatkozó adatokat és kegyeletes emléket a késő nemzedék is meg fogja találni az egyesület hagyományai között.

Jól méltóztatnak a t. tagtársak tudni azt, hogy az egyesület a mult évi közgyűlés óta letelő félévben az erdő-törvény létrejötte tekintetében munkálkodott kiválóbban. Mind-össze két választmányi ülést tartottunk; többet teendőink elintézése nem is igényelt. Azonban a választmányi ülések körén kívül valahányszor tanácsunkat kérték, valahányszor közbejövetelünket valamely fontos kérdés igényelte, e tekintetben eljárni sohase mulasztottuk el.

Az 1877-iki közgyűlés egyik határozatát, illetőleg az erdőőri szakoktatás kérdését s az e tekintetben elért sikert kell főlemlítenem. Ezen ügy szoros kapcsolatban áll az erdő-törvénnyel. Az Országos Erdészeti-Egyesület oda törekszik, hogy az erdőbirtokosoknak egyszersmind eszközöket is nyújtson arra, hogy erdeiket a törvénynek minél megfelelőbben kezelhessék. Ezen eszközök egyike az erdőőri szakoktatás, az egyesület a kellő lépéseket ez irányban megtevéen, azok sikerre vezettek, s jelenthetem, hogy a magyar államerdők összes gazdasági vidékein az erdőőri szakoktatás megkezdett. Ezen szakoktatás a feladatnak megfelelő czélszerűséggel túlnyomólag gyakorlati. A jelentkező tanoncok az erdei munkáknál alkalmaztatnak, az illető erdőhivatalok egyszersmind utasítva vannak, hogy a bárhonnan jelentkező tanoncokat mint munkásokat vegyék fel, azokat, a mennyiben az állam pénzviszonyai megengedik, díjazásban is részesítsék, hogy ekként ezen segélyből magokat könnyebben fentarthassák.

Ezen siker épen nem alárendelt jelentőségű, sőt maholnap az erdőőri szakoktatás ügye nevezetes eredményre fog vezetni. El fogjuk érní azt, hogy képzettebb erdőőreink lesznek s a magán szolgálat részére az eddiginél szintén nagyobb számban fognak rendelkezésre állani. Másfelől, mint a földmivelési ministerium leiratából értesülünk, a kormány kérést fog intézni hasonló irányban a nagyobb erdőbirtokos urakhoz, hogy ezen

oktatás ott, hol rendes szakszerű kezelés van meghonosulva, a közjó érdekében szintén megkezdessék. Jogunk van talán remélni, hogy erdőbirtokosaink saját javuk és a közjó érdekében is örömmel fognak ezen felhívásnak megfelelni. (Helyeslés.)

Áttérve az egyesület anyagi viszonyaira, e tekintetben örvendetes jelentést tehetek. Az egyesület pénztári állása a tegnapi napon, illetőleg f. évi juniushó 8-án bevételben volt 7581 frt 26 kr, kiadásban pedig 2458 frt 72 kr. Ehez képest a mai pénztári készlet 5122 frt 44 kr. Ezen pénzből 122 frt 44 kr van a pénztárban; 3000 frt az első hazai takarékpénztárnál és 2000 frt az egyesült budapesti fővárosi takarékpénztárnál kamatozás végett letéve. A kimutatott bevételből pénztári maradvány a múlt évről 273 frt 56 kr. Alapítványok és más önkénytes adományokból tett befizetés 256 frt, míg az ez utóbbin felül levő összeg, illetőleg 4866 frt 44 kr a folyó szükségletek fedezésére álló eddigi bevétel.

Az egyesület tőkevagyonra a múlt közgyűlés alkalmával volt 78.392 frt 52 kr. A Deák-alapnak ezen tőkéhez csatolása által együtt 87.687 frt. Jelenlegi közgyűlésünk alkalmával pedig 91.167 frt 76 kr. És így a múlt évi, tehát alig félévvel ezelőtt tartott közgyűléshez képest 3479 frt 82 krral szaporodott. Ezen szaporulat szintén tőkét képez s így el nem költhető. Az egyesületnek összes jelenlegi vagyona az „Erdészeti Lapok“-ba fektetett 6000 frt tőkén kívül 91.167 frt 76 kr. Ebből értékpapirokban van 46.300, még pedig $5\frac{1}{2}\%$ -os földhitelintézeti záloglevelekben 30.000 frt 5% -osokban 1000 frt; 6% -os magyar aranyjárdék-kötvényekben 11.300, szőlődezsma-váltásági kötvényben 4000 frt, készpénz van 285 frt 26 kr. Alapítványi magánkötvényekben 44.582 frt 50 kr.

Az egyesületi tagok száma jelenleg 448 alapító, 423 rendes, 4 tiszteletbeli és egy pártoló. A múlt évi közgyűlés alkalmával volt 434 alapító, 401 rendes, 4 tiszteletbeli és

egy pártoló tag. A szaporulat tehát az alapítóknál 14, a rendeseknél 22.

A legutolsó választmányi ülésben felvett tagok nevei a jegyzőkönyvekben közöltettek. A választmányi ülés megtartása után máig jelentkezett új alapító és rendes tagokat következőleg van szerencsém bejelenteni:

a) Alapítók: Szeniczey Ödön és Szajbély Gyula földbirtokosok és országgyűlési képviselők, ajánlja a titkár; Mátray József primási főerdész, ajánlja Vanke Sándor; Ujházy Dénes közalapítványi erdőmester, eddigi rendes tag külön-külön kötvényekkel biztosított 160 frt alapítvánnyal:

b) Rendes tagok: Göttmann Wenzel és Gáts Károly erdőtiszték, ajánlja Ódor Ignác; Graf Adolf főerdész, ajánlja Illés Nándor és Hanzély János közalapítv. erdőgyakornok, ajánlja Oszvaldt Károly.

Feladatomhoz tartozik azon szomorú kötelesség teljesítése is, hogy bejelentsem a múlt közgyűlés óta elhunyt tagtársaink neveit, kik is következők: Rezutsek Antal zirczi apát, Lengyel Károly urad. erdőfelügyelő és Galantha Sándor m. k. erdőgyakornok, tiszteletteljesen kérvén a t. közgyűlést, hogy elhunyt társaink halála felett sajnálatát jegyzőkönyvileg kifejezni sziveskedjék.

Jelentésem tárgyait előadván, nem mulaszthatom el a feletti nagy örömemnek kifejezést adni, hogy t. tagtársaim jelen közgyűlésünkre az eddigiektől oly eltérő szép számban jelentek meg, nem keresem ennek okát egyedül az itt lévő kiállításban, de azt hiszem, hogy inkább úgy tekinthetjük ezt, mint az egyesület üdvös munkásságát szolgálni kívánó törekvést, mely mellé még azt kívánom, hogy vajha serkentő lenne arra is, miszerint azok, kik gyűléseinktől eddig távol maradtak, minél többen megküzdjenek a résztvételben őket gátló akadályokkal. A mi hogy úgy legyen: azt hiszem, minden szakját szerető erdész óhajlásával is találkozunk!

Az Országos Erdészeti-Egyesület f. é. közgyűléséről.

Igen helyes gondolat volt a sz.-fehérvári kiállítást rendező bizottságtól az Országos Erdészeti-Egyesületet közgyűlése megtartására oda hívni.

A szakszerű erdőgazdaság elvei még nálunk Magyarországon kevésbé birtak elterjedni, nem azért, mintha a magyar ember nem tudná az erdőt megbecsülni, hanem, mert úgy vélekedik, hogy azt bármely többé-kevésbé értelmes ember kezelni képes.

Ez oly tévedés, melyet csak az képes belátni, a ki az erdőszet elveivel, céljával és feladatával megismerkedett.

Az Országos Erdészeti-Egyesület azon nézetből indulva ki, hogy a szakszerű kérdések tárgyalásának hallgatói önkénytelenül magukba szivják a helyes elveket, létrejöttek napjától fogva igyekezett közgyűléseit a vidéken tartani. Képzeltető volt tehát, ha valaha, úgy a kiállítás alkalmával annál nagyobb közönség fogja az erdőszeti kérdések tárgyalását meghallgatni.

A következmények azonban csak egy részben igazolták a föltevést: a szakbeli tagok bizonyára elég nagy számmal jelentek meg. 107 erdősz megjelenése igen is nagynak nevezhető, ha meggondoljuk, hogy az mind tisztviselő, a ki szük fizetéséből takarítja meg az uti költségeket, hogy szakjának ezen uton szolgáljon; míg ellenkezőleg a nem erdőszek részvéte kis mértéken állott s valószínűleg épen a kiállítás vonzotta el emezeket a tanácskozási teremről.

A június 8-án megérkezett tagok a kiállítás jury-pavillonjában jelentek meg, a hol a körükben megjelenő kiállítási elnök és egyik ügyvezetőnk is gróf Zichy Jenő által, az erdőszet fontosságát a nemzetgazdaságra fényesen kiemelő beszéddel fogadtattak.

Gróf Zichy beszéde élénken festette az erdészet befo-lyását az iparra, s az Országos Erdészeti-Egyesület tagjait összetartásra és hazafias munkásságra hívta föl.

A viszonyoknak megfelelő beszéd általános éljenzéssel fogadtatott. Ezután az üdvözlő grófnak az egyesület titkára bemutatta a tagokat.

Estve az egyesület tagjai a „fekete sas“ szállodában gyültek össze ismerkedési estélyre; régi iskolatársak találkoztak itt, kik 20, sőt több év óta nem látták egymást, képzelhető az általános öröm és kedélyesség.

Junius 9-én reggel 10¹/₂ órakor nyitotta meg a kögyülést Tisza Lajos ő excellentiája, az egyesület elnöke a városház tanácstermében; a megnyitó beszéd kivált az erdőtörvény történetével és az erdők nemzetgazdasági és climaticus fontosságával foglalkozott. Az egyesület Eleőd Jósa indítványára az erdőtörvény érdekében kifejtett tevékenységeért elnök ő excellentiájának hálás köszönetet szavazott, melyet ő exja., miután a sikert az egyesület minden tagjának és kivált a választmány ernyedetlen tevékenységének tulajdonította, a választmányra is kiterjeszteni kérte, a mi szintén helyeslőleg fogadtatott.

Az elnöki, általánosan megéljenezett beszéd után a titkári jelentés következett, melyet külön közlünk.

Ezután az alföldi üzemmódokra vonatkozó első szakkérdés felett Illés Nándor tagtársunk tartotta méltó figyelemben részesült alapos értekezését.

Ezen előadás végével az idő későre járván, a vita másnapra halasztatott; s minthogy az egyesület elnökének másnemű hivatalos teendői következtében még az nap elutazni kellett, ajánlatára a gyülés további idejére elnökül gróf Sztáray Antal ur választatott meg.

A gyülés után tartott közebedet, a kiállítás vendéglőben

költötték el az egyesület tagjai, melynek végével az elnök vezetése alatt megszemlélték a kiállítás erdészeti tárgyait.

Junius 10-én reggel 8 órakor külön vonattal Várpalotára utaztak a tagok. Itt az indóháznál gróf Sztáray és a megyei szolgabíró által az erdészet fontosságát tárgyaló és az egyesület tevékenységét méltató beszédekkel fogadtattak, melyekre a titkár alkalmasszerűleg válaszolt, kiemelvén az erdészet közgazdasági fontosságát és azt, hogy mily sajnosan hat az, hogy erdőbirtokosaink oly kis mértékben vesznek tevékeny részt egyesületünk közgyűléseiben, minél fogva azok, kik kivételt képeznek, mint a házi ur gróf Sztáray és a vendég gróf Apponyi Albert, annál inkább érdemelnek tiszteletet.

Ezután hosszú kocsisoron vonult ki a társaság, elpusztult erdők helyét elfoglaló vizmosásos legelőn keresztül a város erdejébe, hol a helybeli lelkész Mátyás király hajdani vadász-kastélyának romjával szemben fényes beszéddel fogadta; kívánván, hogy a dicső király lángelméje szállja meg az egyesület tagjait, melyre Havas Sándor egyleti tag adott választ. Innét gróf Sztáray erdején és majorbirtokán keresztül annak Csilliny nevű szép erdejébe érkezett. Az óriási bükkös árnyában, a szép ültetvények között a telivér erdészek kellemesen meglepve néztek körül, s örömmel győződtek meg, hogy a pusztuló Bakony halmain lehet még egyes szép erdőrészeket találni.

Az erdő egyik legnagyobb pontján, honnét bájos panoráma terült el a néző előtt, mely a szemlélőket csodálkozásra ragadta, szépen feldiszitett, valóban erdészi ebédlő várt. Gyep-padok és asztalok rakva evő- és ivóeszközökkel. A hosszú ut és hőség után jól esett az igazi magyar szivességgel adott ebéd, és lelkes toasztokra nyújtott alkalmat, melyek egyikét Apponyi A. gróf mondá, kijelentvén egyszersmind, hogy az egyesület alapító tagjainak sorába lép. Ebéd végeztével még tovább fokozódott jó kedvünk, midőn a fáradságos erdei utazás

és gyaloglás terheitől vissza nem rettenve, körünkhöz csatlakoztak a kedves háziasszony s vele gróf Andrásy Manóné is sport kedvelő bájos leányaival, valamint az sem kis örömünkre szolgált, midőn erdei szemlénk alatt Andrásy grófné, mint egyletünk alapítótagja, a titkár által átadott egyleti jelvényt keblére tűzte.

Ebéd után a tárgyalásra kitűzött első kérdés vitatása fejeztetett be, melynek végeztével gyalog járta be a társaság a szép erdő egy részét, megtekintve a mészégetést és a vágásokat.

Emlékezetnek okáért feljegyezzük, hogy tanácskozásainknál mint hallgató, és kirándulásunkban, valamint az első naptól kezdve tartott társas összejöveteleinkben is résztvett Nitzsche W. J. szász királyi főerdész, ki hazánkban tanulmányi utat tett, s valamint ő nálunk jó emléket hagyott, úgy hiszszük rólunk sem vitt rossz véleményt.

Junius 11-én a kiállítás jury-pavillonjában tartatott a zárulás, midőn a makkos-legelők és csererdők kérdésének tárgyalása után, az előadott indítványok fölött hozatott határozat s ezek között az is kimondatott, hogy jövő évi gyűlésünket Mehádián tartjuk meg. E napon az esti vonattal a tagok legnagyobb része sietett a vendégszeretet figyelmét nem nagyon tanusító Sz.-Fehérvárról eltávozni.

A mennyire közérdekűek voltak a kitűzött kérdések, tanulságos a kirándulás, tehát kielégítették a résztvevőket, annyira sajnosan kellett tapasztalni azt, hogy a vitákban a kezelő erdészek oly igen csekély részt vettek.

Mi nemcsak a magasabb állású tisztek nyilatkozatait várnók hanem, azt óhajtanók, hogy közölnék tapasztalataikat az erdészek is a pagonykezelők, kik a legközvetlenebbül érintkeznek az erdőkkel. Az ügy érdekében reméljük azért, hogy ezen szerény visszavonulás jövőre tárgyilagos közbelépéssel lesz felcserélve.

Vidéki levél.

Sopron, 1879. július 15-én.

Tisztelt Szerkesztő ur!

Az E. L. junius havi füzetében olvastam, hogy a t. Szerkesztőség szívesen venné, ha a vidéken tapasztalt dolgokról rövid tudósításokat kapna. Belátom, hogy ez kívánatos, mert a különböző vidékekről érkező eseményekben tükröződik vissza az egész ország erdőgazdaságának állása. De nem könnyű ám fölismerni azt, a mi az összességre érdekes volna, azért bocsánatok kérek, ha olyanokat is megírok, a mi nem fogná érdekelni beceses lapja olvasóit. A törlésekből majd megtanulom, jövőre mit hagyjak el. *)

Időjárásunk folytonosan esős, a mi azonban az ertvényezésekre igen jó volt. A vetések ugyan a késő tavaszig tartó hideg miatt későn keltek ki, és sok mag megromlott; hanem a mi kikelt, az igen szépen diszlik.

A megye északnyugati részén elterülő fenyvesek vágásait itt teljvetéssel szokták felujítani. Vetnek holdanként 6—8 kilo magot, többnyire lúczot, s ha az nem sikerül ($\frac{3}{4}$) erdei és ($\frac{1}{4}$) vörös fenyőt vegyesen; a bükkösökben a vetővágásokba 3—4 kilo lúcz- vagy jegenyefenyő magot. Az eljárás a következő: a vágáson fekvő galyakat, forgácsot, tüket, szóval a gatzt előbb rakásokra hordják és a földet meggereblyélik, s a hulladékot elégetvén, úgy vetik el a magot többnyire bokros rozsszal vegyesen, melyet a következő évben aratnak. Ez a rozs igen jó védelmet ad 2 évig a nyári forróság ellen, s a vágások junius—júliusban úgy néznek ki, mintha szántóföldek volnának és gyakran szép aratást szolgáltatnak. Mennél szebben áll a rozs, annál jobban sikerült a fenyővetés, úgy hogy már

---

*) A mint tisztelt szaktársunk látja, törlésre nem volt szükség, sőt kérjük, a további folytatásokat is. A szerk.

a rozs állásáról is messziről lehet ítéletet hozni a fenyővetés sikeréről.

Ily módon kezelt vágásokat ezen erdőségekben most sokat láttam, és meg kell vallanom, nagyon szépeknek találtam azokat. Részemről ezen ertvényezési módot a serdények után ítélve elébe tenném a folt-vetésnek, mert nem állanak a csemeték oly sűrűn és csoportosan, tehát szabadabban fejlődnek. Ugy néz ki az ily vágás, mintha magától szállotta volna meg a fenyőmag. Ültetéssel talán hamarább érnének czélt, de azt csak foltozásra használják.

A mult őszen igen szép volt a fenyőmag-termés; valamennyi erdő alja tele van lúcz- és jegenyefenyő magkeléssel, s a jó gazdák készülnek a jövő télen vigályítani annyit, a mennyit birnak. Erdei fenyőmag az idén is lesz szépen, de jegenye- és lúczfenyő semmi, sőt nem is remélünk 5—6 évig jó termést belőle. Tölgymakk-termés épen nem ígérkezik, csak szemenként; az esős idő daczára sok kárt tett benne a hernyó. Szorgalmas ertvényező erdészek igen aggódnak: hol vegyék az őszi vetésekhez a makkot. Vajjon az alsóbb vidékeken nem találkoznak-e erdészek, a kik vetni való makkot eladni hajlandók lennének? Talán nem lesz érdektelen, ha megemlítem, hogy egy itteni erdőbirtokos tavaly a szilágyságból hozatta a makkot, s annak hektolitereért az észak-keleti vaspálya, úgy gondolom, nagy-mihályi állomásán 2 frtot fizetett; 5 frtjába került egy métermázsa még kézhez kapta. Ugy-e nem csoda, ha el megy az itteni erdőbirtokosoknak a kedve a tölgy tenyésztésétől, és mindent erdei fenyővel vetnek be.

Az épületfának nagyon rossz a kelendősége; kevés ember épít; nincsen pénz. A deszka valamivel jobban kél, de rosszszul fizetik. A tűzifaárak itt a város közvetlen közelében fekvő erdőkben elég jók, a távolabbiakban egy méter bükkhasábfa

1—1 frt 10 kr, tölgyhasábfa 90 kr, fenyőhasábfa 60 kr. Más években igen jó kelendősége van a szőlőkarónak, de a mostani rosz borárak mellett arra sem telik a pénzből.

Megkülönböztetett tisztelettel *Ganthai János*,
erdész.

A fapiacsról.

Közli: Bedő Albert.

Budapest, július-hó 20-án.

A fapiacson az utóbbi hetekben tapasztalt kereslet magával hozta a fenyőfaárak emelkedését is, kivéve a szolnoki és soborsin-zámi piacokat, melyek már előbb is, jóllehet inkább mesterségesen tartott, magasabb árakkal birtak. A tölgyfaárakról, fájdalom, hasonlót nem jelezhetünk, mert a mult évről, különösen Horvát-Szlavonországokban a háboru és árvizek miatt, értékesithetlenül visszamaradt számos vágás készlete az ez évvel együtt várja az eladást, melyből eddig, bár nem valami különös jó áron, vásárlóra akadt ugyan egynehány, de azért még mindig jelentékeny erdőrészek várják a további vevőt. A tölgyfaárak nem javulását azonban főleg annak lehet tulajdonítani, mert az ezt legfőbb mértékben befolyásoló tölgydongaárak nem kedvezők, miután Franciaország a folyó szükséglet fedezésére, a mint nekünk írják, még elegendő készlettel rendelkezik, s ezért, különösen pedig, mert az ott is uralgó kedvezőtlen időjárás sem kecsegteti nagy borterméssel, nem hajlandó vásárolni. Ezen körülményt még igen nagy mértékben súlyosítja az is, hogy a francia kereskedők a magyar piacokról való dongavásárlást egyetlen trieszti ház kezébe összpontosították, úgy, hogy ez most, támogatva a „mi várhatunk“-féle helyzettel, csaknem tetszés szerint szabja meg az árakat. A tölgyanyagok árát bénító eme helyzettel szemben a lehetne a legmegfelelőbb viszonzás, ha az erdőbirtokosok és

termelők is egyenlően visszatartanak a dongakinálattot, vagy az egy piacon megjelenők érdekeiket egyeztetve lehetőleg azonos árakat szabnának. A vasuti talpfák keresettsége jobb s ez anyagnál kedvezőbb árak mellett több vásár is történik.

A tűzifaárak több helyt nyertek méterenként 10—20 kr emelkedést, ez azonban inkább csak az esős idő miatt drágult fuvardíj visszapótlása. Szeged elpusztulása ellenben az Alföld és nevezetesen a Maros vidékének tűzifa áaira igen nyomasztólag hatott, mennyiben az előbb népes város szükséglete kis mértékre apadt.

A faüzlet ez idő szerinti élénkségére s arra is hogy még egy ideig olyan maradjon nagy befolyással van a németországi vámok életbe leptetésének ideje iránt történt azon megállapodás, hogy a faanyagokra és cserkéregre szabott vámok f. évi októberhó 1-től kezdve fognak szedetni, minélfogva ezen határnap előtt a vásárlók és eladók egyaránt igyekeznek a vámmentes bevételre már csak rövid időn át rendelkezésre álló alkalmat és előnyt felhasználni s minél több küldeményt a vámhatáron túl szállítani.

Egyes piacokról a következő árakat jegyezhetjük fel:

Budapest: Egy köbméter luczfenyő fűrészárú 17—21 frt.

„ „ jegenyefenyő „ 15—18 „

„ „ veresfenyő „ 24—28 „

„ méter cserhasábfá . . 4.5—5.0 „

„ „ tölgy „ . . 3.8—4.20 „

„ „ bükk „ . . 4.0—4.4 „

Szegeden az árvizkárosultak részére szállított kincstári fa ára.

Egy köbméter luczfenyő épületfa, melynek hossza 8 egész 24 méter, középmérmője pedig 16 egész 45 cm. . . . . 4.42—6.3 „

Egy köbméter 1.5 cm. vastag és 16—24 cm. széles lúczfenyődeszka	12.77	frt.
Egy köbméter 2.5 egész 4.5 cm. vastag és 21—32 cm. széles lúczfenyődeszka	9.55—13.47	"
Egy köbméter 2—3.5 cm. vastag és 2.5—8 cm. széles lúczfenyő lécz	9.33	"
Egy köbméter 5—13 cm. vastag és 8—13 cm. széles lúczfenyő oszlopfa	9.8	"
Egy köbméter 10 méter hosszú vagy ennél hosszabb fűrészelt épületfa $\frac{9}{10}$ és $\frac{16}{16}$ cm. vastag	11.52—12.77	"
Egy köbméter 10 méter hosszú vagy ennél hosszabb fűrészelt épületfa $\frac{16}{17}$ és $\frac{25}{25}$ cm. vastag	12.38—13.63	"
Egy köbméter 10 méter hosszú vagy ennél hosszabb fűrészelt épületfa $\frac{25}{26}$ cm. vastag	12.85—14.88	"
Egy darab szarufa (0.158 köbm.)	86	kr.
" " vastag szélésdeszka	19—27	"
Kanizsán : 100 darab 4 m. h., 32 cm. sz. és 2.5 cm. v. fenyődeszka	47	frt.
Ugyanaz 25 cm. sz. és 2.5 cm. v.	35	"
" 21 " " " 2 " "	22	"
100 darab 4 m. h., 8 cm. sz. és 3 cm. v. fenyőlécz	7.5	"
Egy folyó méter nagyábolt fenyő épületfa	0.20—0.30	"
Egy köbméter négyszögletes " "	12.50—19.00	"
Egy méter tölgy műszerfa vasuti kocsikhoz, négyzetben bárdolva	19—26	"
Ugyanaz, padlóakra fűrészelve	26—30	"
Egy darab vasuti talpfa	1.36—1.45	"

Kádárfa per osztr. akó	0.70—0.90	frt.
1000 darab 36" h., 4—6" sz. és 1"		
v. francia donga	160	"
Komáromban: 100 darab 5 m. h., 29		
cm. sz. és 2.4 cm. v. lúczfenyő-deszka, tutajjal		
együtt	78.00—84.00	"
100 darab 5 m. h., 29 cm. sz. és 2.4		
cm. v. jegenyefenyő-deszka, tutajjal együtt .	72.00—78.00	"
Egy köbméter gömbölyü fenyőépületfa		
különféle méretek szerint	5.40—7.80	"
Egy métermázsza lúczkéreg, tutajjal .	5.80—7.00	"
1000 darab 47 cm. h., 7 cm. sz. fenyő-		
zsindely, tutajjal együtt	4.90—6.40	"
Egy méter cserhasábfa	4.50	"
" " tölgy "	3.50	"
" " bükk "	4.00	"
" " fenyő "	2.00	"
100 darab 5 m. h., 7 cm. sz. és 2.4 cm.		
v. fenyőléc	10.00—12.00	"
Temesvárt: 100 darab 3.8—4 m. h.,		
29 cm. sz. és 1.5 cm. vastag fenyődeszka .	40—42	"
Ugyanaz 2 cm. vastagsággal	55—58	"
" 2.5 cm. "	66—69	"
" 3.5 " "	82—86	"
Ugyanaz 4 cm. vastagsággal	99—104	"
" 5 " "	132—139	"
100 darab 3.8 m. h. fenyőléc	8—10	"
Egy köbméter fenyő épületfa	19—20	"
" " tölgy " 5 mét.		
hosszig	24	"
Egy köbm. 5 mét. hosszabb tölgy épületfa	30	"
Egy méter tölgy hasábfa	2.12—2.35	"

Kassán: Egy köbméter fenyő fűrészárú	12—13	frt.
" " tölgy "	24—28	"
" " fenyő épületfa		
gömbölyü állapotban	5.60	"
Egy köbméter tölgy épületfa gömbölyü		
állapotban	10	"
Egy méter bükk hasábfa	3	"
Egy m. tölgy- és nyirhasábfa	2.25	"
" " fenyő hasábfa v. vegyes galyfa	1.50	"
Esztergomban: Egy köbm. gömbölyü		
fenyő épületfa	7	"
Egy köbm. gömbölyü tölgy épületfa	10	"
" " fűrészelt fenyő "	16—19	"
1000 darab 47 cm. h., 7 cm. széles		
fenyőszindely, tutajjal együtt	5—8	"
1000 darab bükk kérekküllő	28	"
" " " kérektalp	80	"
I. osztályu cserkéreg	5.20	"
II. " "	3.40	"
III. " "	1.90	"
Egy méter cser hasábfa	4.25	"
" " tölgy "	3.25	"
" " bükk "	3.75	"
" " nyár vagy fűz hasábfa	1.80	"
Losonczon: 8 m. h. $\frac{12}{12}$ cmres faragott fenyő épületfa		
folyóméterenként	0.25	"
" $\frac{15}{20}$ cmres faragott fenyő épületfa		
folyóméterenként	0.30	"
" $\frac{18}{24}$ cmres faragott fenyő épületfa		
folyóméterenként	0.35	"
8 m. h. $\frac{21}{24}$ cmres faragott fenyő épületfa		
folyóméterenként	0.45	"

Ugyanaz $\frac{24}{27}$ cm-es	0.60	frt.
Egy folyóméter $\frac{9}{12}$ cm-es szarufa	0.10—0.12	"
„ köbméter 4—6 m. h., 16—32 cm. sz. és 1.5 cm. v. I. oszt. luczfenyő deszka	17.42	"
Ugyanaz 21—32 cm. sz. és 2 cm. v.	15.83	"
„ 21—42 cm. sz. 2.5—5 cm. v.	14.25	"
1000 darab I. oszt. zszindely	6.50	"
Ugyanaz II. oszt.	5.00	"
Egy métermázsa aprózott tölgykéreg a vasuti kocsiba berakva I. osztályu	5—5.5	"
Ugyanaz II. „	3—3.25	"
„ közép „	4—4.25	"
Egy méter cser vagy bükk hasábfa	2.25	"
„ „ „ „ „ dorongfa	2.00	"
„ „ tölgy v. gyertyán hasábfa	2.00	"
„ „ „ „ „ dorongfa	1.75	"
Szombathelyen: Egy méter tölgyhasábfa	3	"
Egy köbméter fenyő fűrészáru	13.40	"
Kőszegen: Egy méter bükkhasábfa	3	"
Egy méter tölgyhasábfa	2	"
„ köbméter fenyő fűrészáru 3 cm. vastag, 32 cm. széles	12.70	"
Egy köbméter tölgy fűrészáru 3 cm. vastag, 32 cm. széles	31.70	"
Egy köbméter fenyő épületfa	8	"
„ „ tölgy „	11.40—12.70	"
1000 db fenyő zszindely 40 centiméteres	3.50—4.50	"
Sziszeken: 1000 darab normalméretü franczia donga	170—180	"
Triestben: Ugyanaz	200—210	"

A székesfehérvári országos kiállításon nyert erdészeti kitüntetések.

(Erdőgazdaság és nehezebb faipar.)

Addig is míg a kiállítás részletesebb ismertetését adhatnók, közölni kívánjuk a nyert kitüntetéseket. A bíráló bizottság következő 8 tagból állott: Bedő Albert főerdőtanácsos, Deutsch J. fakereskedő, Dietrich C. Ernő erdőellenőr, Hahn József földbirtokos és fakereskedő, Kuntczl parketgyáros, Rowland Vilmos főerdőmester, Schmidl Soma kéregkereskedő és Walser Jakab kádármester. A bizottság elnöke volt Bedő, előadója Rowland és jegyzője Schmidl.

Diszoklevél. 1. Országos Erdészeti-Egyesület. Budapest. Az erdészeti irodalomnak haladással történt terjesztéseért. 2. Osztrák államvasut, Oravicza. Erdészeti növény-gyűjteményeért. 3. Magy. kir. erdészeti akadémia, Selmech. Kitünő erdészeti tangyűjteményeért. 4. Jóságigazgatóság, Mármaros-Sziget. Faanyagokért. 5. Árvavárallyai uradalom. Erdészeti gyűjteményes kiállításért.

Arany-érem. 1. Sztáray Antal gróf, Vár-Palota. Szakszerű erdészeti gyűjteményes kiállításáért. 2. Podhrágyi Popper Lipót, Podhrágy. Szegedi faházáért. 3. Milch és Kohn, Besztercebánya. Faanyagokért. 4. Alapi Salamon Aladár, Javorina. Papiranyagokért. 5. Schmiel Soma Losoncz. Tölgy cser-kérgeiért.

Ezüst-érem. 1. Deutsch József A., Székesfehérvár. Faanyagokért. 2. Eszterházy Béla gróf, Sárosd. Gyűjtemény és élő fenyőért. 3. Benkő István, Veszprém. Hordóiért. 4. Cservenka és Grossmann, Budapest. Hordóiért. 5. Ifj. Hoffer József, Székesfehérvár. Hordóiért. 6. Gelsei Guttmann S. H., Nagy-Kanizsa. Hordóiért. 7. Engl A. és fiai, Pécs. Faanyagokért. 8. Ditrich G. J., Péterfalva. Faanyag készítményekért. 9. Hübner Nándor, Székesfehérvár. Galambház és kútburkolataiért. 10. Zay Alb. gr., Zay-Ugrócz. Czipősegekért. 11. Simor János, bibornok és hercegprimás, Esztergom. Erdészeti gyűjteményes kiállításáért. 12. Baumann Frigyes, Budapest. Farost és fagépjéért. 13. Hold András, Budapest. Kaptafáiért. 14. Pécsvárad. Kaptafáiért. 15. Nickl Zsigmond, erdészeti akadémiai tanár, Selmechbánya. 16. Winternitz Vilmos, erdőmester, Nagy-Mihály.

- *17. Rowland Róbert, urad. erdész, Árvavárallya. *18. Guber József, urad. erdész, Árvavárallya. *19. Kotzian Antal, urad. alerdész, Oravicza (Árvam.) *20. Sperl, államvasut-társulati felügyelő.

Bronz-érem. 1. Holzheim Károly, Szombathely. Épület- és szerszámfáiért. 2. Kindl Rudolf, Zircz. Fatapló munkáiért. 3. Kuntz Adolf, Őrs. Itató válújáért. 4. Erdőgondnokság (alapítványi uradalom) Lakocsa. Erdőtermékekért. 5. Pálffy Mór gróf, Szomolány. Erdőtermények és butorokért. 6. Zichy Domonkos gróf, Rév-Lugos. Erdőterményekért. 7. Amberger István, Lippa. Hordóiért. 8. Balogh Gábor, Debreczen. Hordóiért. 9. Bek János, Vaál. Hordóiért. 10. Gyulai László, Debreczen. Hordóiért. 11. Herman Imre, Ronya. Szerszámfáiért. 12. Ifj. Moor János, Moórott. Hordóiért. 13. Panovitz Fülöp, Budapest. Gőzmalmi sisak és hordóiért. 14. Vadona János, Keszthely. Csónakért. 15. Kuchta Dániel, Tiszolez. Pintérmunkáiért. 16. Tóth Lajos, Rév-Komárom. Pintérmunkáiért. 17. Jankó Ferencz, Dubi. Faczipőkért. 18. Reisz Herman, Budapest. Kaptafákért. 19. Fuchs Emil, Budapest. Kerti szerszámokért. 20. Poór és Leitinger, Brassó. Szitakéregért. 21. Schmidt Ignác, Nádasd. Szalmaszékekért. 22. Tóth János és fia, Rév-Komárom. Pintérmunkákért. 23. Tolnai Gábor, Debreczen. Pintérmunkákért. 24. Latin szert. káptalan, Nagyvárad. Bükkfaléczekért. 25. L. sz. püspökség, Nagyvárad. Műfákért. 26. Freystädter Antal, Kaposvár. Szerszámfákért. 27. Pollák Lajos, Debreczen. Pintérmunkáiért. 28. Eichler Róbert. Lippa. Hordóiért. 29. Wagner István, Győr. Kaptafákért. 30. Stieglitz Dáv., Erdődka. *31. Rochlitz Pál, okleveles erdész, Budapest. *32. Berchthold Károly, urad. erdész, Géjzaháza. *33. Wawretschán József, Podbiel (Árva). *34. Szmétácsék Béla, primási főerdész, Esztergom. *35. Schlésinger Jakab, Losoncz.

A *-gal jelöltek nem kiállítók, hanem mint közreműködők lettek kitüntetve.

Különfélék.

Nyilt kérdés. Több szaktárs ismétleges serkentése indított arra, hogy a jelen kérdést a nyilvánosság elé kitáramjam. Kiemelem ezt azon okból, miként a hiuság gyanuja — ha illet felkelt — ne csak engem érintsen kizárólagosan ;

a midőn ifjabb szaktársainktól megirigyeltük a Magyarország nagy czimerével ellátott, — tetszősebb alakba öltöztetett és beltartalmára is kiválóbb erdészeti államvizsgálati bizonyítványt.

Ugy a mint együttesen érezzük, hogy a külsőségnek érdemen túl tömjénezni — felületességet árul el; ép oly mértékben meggyőződésünk, hogy a kiválóbb külalak hatályosan megnyerő és hasonló belérték mellett legtöbb esetben fölényt gyakorol.

Ha tehát kérjük, vajjon nem volna-e kivihető, hogy az 1877-dik évig bezárólag használt bizonyítványok: „Erdészeti államvizsgái“ bizonyítvánnyal kicseréltesse — egyrészt az erdészeti szak iránt táplált szeretetnek óhajtuk jelét adni, a midőn az oklevélre büszkeségünket helyezzük; másrészt kizárva vélnök látni azon lehetőséget, hogy ott, a hol az oklevélen csak egy pillantanak végig, mint egy képen, egyik vagy másik ki nem érdemlett érzékeny visszahelyezést ne szenvedjen.

Legyen szabad helyt adni azon reménynek, hogy alkalom leend a kicserélt államvizsgái oklevélnek ép úgy örvidenünk; mint a milyen kedves meglepetésünkre szolgált, az Orsz. Erdészeti-Egyesület által kiváló izléssel kiállított igen csinos okirat is.

Lippa, 1879. márczius 4-én.

S. Gy.

Erdősítések Olaszországban. Szerény eredményeket ért el e téren Olaszország. Ott is a gyakori áradások borzasztó pusztításai érlelték meg az erdők ápolásának szükségességét, s legelőször az oly gyakran felduzzadó Arno mentén Florencz, majd Arezzo tartománytanácsa határozta el egyértelműleg, hogy okulva az erdőrombolás káros következményein, szakértőkből erdőbizottságot alakít s annak utasításai szerint az Arno partvidékét közvetlenül is, de a nép között kiosztandó

segély és utasítások segélyével is befásítja. Csakhogy a nagy tüzzel és sokat ígérő alapon megindult kezdeményezés, fájdalom, alig eredményezett többet, mint hogy az erdők jelentőségének tudatában élő nagyobb birtokosok, mint Albirii marcheseje, Magni tanácsos és mások nagyobb erélyvel láttak az erdőplántáláshoz, s jelentékeny területeken be is bizonyíthatják kitartó munkájuk üdvös eredményét.

De a kisbirtokosság s maga a nép fájdalom, érzéketlen ott is eme legvitálisabb érdekei iránt, s még unszolva sem vehető rá, hogy régi indolentiájával felhagyjon. Az a gondolat, hogy beruházásai csak évtizedek múlva hozhatják meg gyümölcsüket: hatástalanná teszi a legszivhezzsólóbb rábeszélést is, s bevonulva rideg önzésének csigaházába, azzal a lelketlen mondással felel, a mi nálunk is annyi jónak, nemesnek átka, megölője, hogy a ki hátul marad, tegye be az ajtót. A mától holnapra tengődés hétköznapi észjárása nagyobb haszonnak tüneti fel előtte, ha legelőnek fogja fel gyér fűszálakat alig lengető birtokocskáját s így kisajtolva annak csekély termőképességét, a perzselő nap s az időjárás vasvesszeje alatt hagyja tovább is pusztulásnak, hogy ivadécai majd egy darab sivár kötáblánál egyébbel ne rendelkezzenek s apáikra az örökbe kapott nyomor átkainál egyébbel ne is gondolhassanak.

Hja nagyot változott a világverő rómaiak földjén is a gondolkozás, s míg a hajdani etruskok és rómaiak az erdőket szentnek tartották, a mai nemzedék telhetetlensége nem lát abban egy későn jövedelmező, gondos ápolást igénylő rejlett kincset, s mert az ősök józan mérsékletét és eszességét mohó haszonvágy váltotta fel, nem is csodálhatjuk, ha önkénytesen nem járulnak az egykor hűs árnyakat nyújtó, safirok és nymphák kedvencz tanyáját képező erdők felújításához, hanem az Abbruzzok lehangoló kietlenévé engedik vidékeiket fajulni.

És ha körültekintünk mi saját hazánkban, vajjon nincs-e okunk hűledezni, hogy az olaszországi állapotok elijesztő képei nálunk is itt-ott ismétlődnek; vajjon a majdnem rendszeressé vált nyári áradások roppant kárait nem kereshetjük-e az ott panaszosan emlegetett kapzsiság, érdektelenség büntetésében, mert sehol sem valósul meg a biblia kemény fenyegetése annyira, mint az erdők elhanyagolásánál, hogy az apák büneért lakol a nemzedék harmad- és negyediziglen. De hagyjuk a recriminációkat, hisz nálunk törvényhozásilag utját vágják maholnap az egyéni szeszélynek s a törvény parancsszava majd csak sarkalni fog arra, a mit saját elhatározásukból saját javukra s a közjólét emelésére oly kevesen hajlandók megtenni.

—s.

Kiállítás. A szolnok-dobokamegyei gazdasági egyeslet Deésen f. é. októberhó 18—26. napján, termény-, ipar- és állatkiállítást tart, melynek bejelentési határideje folyó évi szeptemberhó 1-je. A terménykiállításnak egyik osztályát az erdőtermények és faipar képezik. Bejelentési ivvel és kiállítási szabályzattal készségesen szolgál az Országos Erdészeti-Egyesület titkári hivatala.

Az erdélyi gazdák ez évi vándorgyűlése októberhó 2—5. napján S.-Szt.-Györgyön fog megtartatni, s tárlattal lesz összekötve. A tárlat: állat, mezőgazdasági, termények, gazdasági eszközök és gépek, s háziipar osztályokból áll. A háziipar 7 alosztályára, u. m.: faipar, vesszőipar, kakaipar, szalmaipar, szövőipar, cserépipar és tápipar, díjazásul 50 db arany és 20 ezüstforint van kitűzve. A tárlat Magyarország összes területére kiterjed, s a tárgyak szeptemberhó 15-ig, az intéző bizottságnak Sepsi-Szt.-Györgyre czimezve beküldendők.

A selmeczi m. kir. bányászati és erdészeti akademián, az 1879/80-ki tanév f. é. október havában kezdődik. A felvétel és beiratás október 6. és 7-én történik.

Beiratási és segély-egyleti díj fejében egyszer mindenkorra 10 frt fizetendő. Az akadémián tandíj nem fizettetik.

Bővebb felvilágosítást írásbeli megkeresés folytán az akad. igazgatóságtól kaphatni.

Változások az erdészeti szolgálat körében. A m. kir. pénzügyminister Belházy Emil m. kir. erdőrendezőt a máramaros-szigeti jószág- és bányaigazgatóság kerületébe erdőrendezővé; Sziklay Lajos m. kir. erdőgyakornokot az ungvári főerdőhivatalhoz és Teutschl Antal m. kir. erdőgyakornokot a zsamoczaai erdőhivatalhoz erdőszámvivökké nevezte ki.

Halálozások. Báró Wenckheim Béla Ő Felsége személye körüli m. k. minister és Báró Beust Ödön földbirtokos, egyleti alapító tagok és Bong István m. k. erdőgyakornok és közös hadseregbeli önkéntes — utóbbi, mint nekünk írják, többszörösen megerőltető katonai szolgálatok következtében — meghaltak. Béke hamvaikra.

Bernhardt Ágoston, por. kir. főerdőmester és a mündenai erdőakadémia igazgatója múlt hó 14-én Mündenben typhusban meghalt. A boldogult egyike volt szakunk kiválóan buzgó és erélyes munkásainak; utolsó nyilvános fellépése f. é. május hó második felében a német birodalmi gyűlésen történt, melynek mint képviselő volt tagja, s hol a favámok behozatala mellett emelt szót. Német nyelven megjelent művei állandó tiszteletet biztosítottak nevének, tanártársai pedig emléket szándékoznak emelni, melyre az erdészek adakozását hívják fel. E lapok szerkesztője a maga részéről 20 márkával járul a célhoz, adományokat e célra szintén elfogad, s nyilvános nyugtázás után készséggel szállítja rendeltetésök helyére.

Felhívás az 1879. évi erdészeti államvizsgák tárgyában.

A földmivelés-, ipar- és kereskedelmi minister ur Ő Nagyméltóságának 1878. évi június 25-én kelt 14.090. számú, hozzám intézett leirata folytán, s az erdészeti államvizsgák megtartása ügyében 1878. évi áprilishóban kiadott (megjelent a „Budapesti Közlöny“ 1878. évi 106. számában) szabályrendelet 4. §-a alapján felhívom mindazokat, a kik az erdészeti államvizsgát a folyó évben letenni kívánják, hogy ebbeli, az idézett szabályrendelet 1. §. 1—4. pontjaiban felsorolt kellékeket igazoló okmányokkal és az 5. pontban megjelölt szakbeli leirással felszerelt, a szabályszerű bélyeggel ellátott és a nagyméltóságu m. kir. földmivelés-, ipar- és kereskedelmi ministeriumhoz intézett folyamodványukat legkésőbb f. évi juliushó utolsó napjáig hozzám (Budapest, I. kerület, vár, 87. szám) bérmentve beküldjék.

Az erdészeti államvizsga megtartásának napja az említett szabályrendelet 2. §-a értelmében fog annak idején közzétetni. — Budapesten, 1879. június 25-én.

Wagner Károly,

m. kir. főerdőtanácsos, az állandó erdészeti államvizsgabizottság elnöke.

Hirdetmény a folyó 1879. évben tartandó erdészeti államvizsga tárgyában.

Az erdészeti államvizsgák a f. évi októberhó 13-án és a következő napokon fognak a mult évben kelt és annak idején közzétett szabályzat értelmében Budapesten az Országos gazdasági-Egyesület Köztelkén megtartatni.

A földmivelés-, ipar- és kereskedelmi ministerium.

Tudósítás az Orsz. Erdészeti-Egyesület t. tagjaihoz.

Az alapítványi kamatok és tagsági évdíjak az év első negyedében az egyesület pénztárába közvetlenül, vagy postautalvány útján, vagy bérmentesített pénzes levél által az egyleti alapszabályok 10. §. értelmében befizetendők lévén, tisztelettel kéretnek fel azon tagok, kik fizetéseiket mindeddig nem teljesítették, sziveskedjenek a lejárt összegeket az egyület pénztárának, Budapest, Holdutca 21. szám, további késedelmezés nélkül beküldeni.

Az Országos Erdészeti-Egyesület titkári hivatala.

Szakirodalom.

Hivatalos jelentés a párisban 1878-ban tartott egyetemes kiállításról. A földmivelés-, ipar- és kereskedelmi m. k. minister ur megbízásából kiadja az országos m. k. statistikai hivatal. Negyedik füzet. Az erdészet. Szerkesztette Bedő Albert kir. főerdőtanácsos. Nagy 8. 35. l. Ára 30 kr. Megrendelhető minden könyvárusnál.

Az új Erdőtörvény. Kiadja az Eggenberger-féle könyvkereskedés. (Molnár és Hoffmann.) Zsebkiadás ellátva névszerinti tárgymutatóval. Ára 50 kr.

Megjelent a Magyar Lexicon 30. és 31. füzete.

Az aradi kereskedelmi és iparkamara jelentése a kerületét képező Arad, Békés, Csanád és Hunyadmegyének továbbá Arad sz. kir. városnak általános gazdasági, kereskedelmi, ipar és forgalmi viszonyairól 1878-ban. Szerkesztette Dr. Gaál Jenő kamarai titkár. 8-ad alak 204 lap. Ára? A statistikai munkák sorában méltó helyet foglaló könyv, mely szerkesztőjének becsületére válik s a hazai közgazdasági ügyek iránt érdeklődő olvasóknak sok becses tájékozással szolgál. Alkalom szerint az erdészetre vonatkozó ismertetését egész terjedelmében közölni fogjuk.

Az Országos Erdészeti-Egyesület pénztáránál teljesített befizetések.

(1879. június hóban.)

Befizetés. frt.	Befizetés. frt.
Adriányi Arnold, m. kir. erdőmester 8	Jambrich János, m. kir. erdőész 8
Blaschek Ede, urad. erdőfelügyelő 3	Jakab Imre, m. kir. erdőgyakornok 8
Bartha Frigyes, erdőész 5	Kania Nándor, nyug. polgármester 8
Csik Gyula, püsp. erdőész 8	Kelemen Lajos, m. k. erdőpénztárnok 8
Id. Dietrich Szilárd 8	Laky Lajos, városi k. i. tanácsos 8
Erdélyi Ferencz, könyvkereskedő . . . . . 1. ³⁵	Liedermann Emil, m. k. erdőbecslő 8
Felsőbányaváros tanácsa 4	Br. Miske Imre, főispán . 10
Gasser Lip., fegyvergyáros . . . . . 3. ¹⁵	Nachtnebel Ferencz, m. kir. nyug. erdőmester . 10
Gablencz Pál, m. k. kat. erdőbecslő 8	Prély István, ügyvéd . . . 5
Hahn József, fakereskedő . 10	Scholtes Henrik, m. kir. erdőbecslő 8
Hanzély János, m. kir. közalap. erdőgyakornok . 8	Schmidl Soma, kéregkereskedő 10
Harczer Antal, m. k. erdőmester 8	Witt Károly, körerdőész . 8
Hallianszky Samu, erdőtiszt 8	

Szerkesztői üzenetek.

A különféle állab-alakok című cikk folytatását lapunk jövő füzeté fogja hozni.

A következő cikkeket sor szerint közölni fogjuk.

1. Homokkötési munkálatok a déliblatti pusztán. P. J.-tól.
2. Fehérmegye erdészeti viszonyairól. V. A.-tól.
3. A cserkéregtermelés kérdéséhez. L. P.-tól.
4. Miképen értékesítsék s ki által gyakoroltassék a vadászat. S. Gy.-tól.
5. Bajorhoni jegyzetek a vörösfenyő tenyészetéről. K. G.-tól.

A luczfenyő s luczfenyőerdők kérdéséről. P. A. urtól. E kiváló gondnal irt becses tanulmányból a közlést lapunk teréhez mérten csak rövidebb kivonat által teljesíthetjük.

Még egy szó a gyakornokok kiképeztetéséhez. A szerkesztő előtt nincs oka senkinek nevének titkolni, különben is mielőtt valakival szóbaállunk, azt szoktuk kérdezni, kihez van szerencsénk?

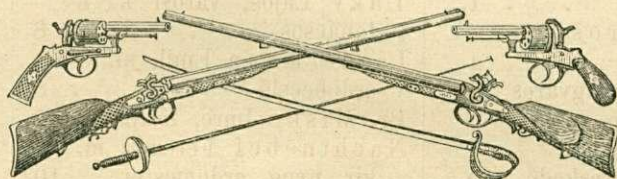
M. S. urnak Aradon. Kérjük a lapunk m. é. XI. és f. évi III. füzetében megjelent hasonló tárgyú cikkeket elolvasását s a mennyiben a közlendő ott fel nem használt adatokat tartalmaz, kétségen kívül világot látandó vendégünk lesz.

Hirdető-melléklet az „Erdészeti Lapok“ 1879. évi VII. füzetéhez.

Az „Erdészeti Lapok“ mellett mérsékelt közlési díjért a lap irányával nem ellenkező hirdetések kiadatnak.

Dijszabályzat. Az első negyven (40) sorért soronként negyven (40) krajczár, az erre következő husz (20) sorért, illetőleg a 41 egész 60-ik sorig, soronként harmincz (30) krajczár, míg a 60-ik soron felül következő minden sorért egyenként husz (20) krajczár számíttatik.

Táblázatok nyomdai szabály szerint kétszeres árral számíttatnak.

Fontos utazóknak, vadászoknak, tiszteknek és másoknak.

Revolverek, fegyverek, vadászati eszközök,

különbéféle egyenruhák, valamint a fegyverszakba vágó mindennemű cikkek

Bécs, Ottakring
Festgasse 11/13.

GASSER LIPÓT

Raktár Bécs,
I. Kohlmarkt 8.

fegyvergyára által, jótállás mellett legjobb minőségben és legolcsóbb áron szállíttatnak.

Illustrált árjegyzékek bérmentve és ingyen küldetnek.

NEUSCHLOSZ J. FIAI

fa-áru s kir. kiz. szabadalm. parkét-gyára

Budapest, feldunasor 53. sz.

ajánlja nagy választéku parkét-jeit.

Folytonosan nagy készlete van száraz, hibátlan tölgyfa amerikai padlózatból. Három évi garantiát nyújt.

Parkét-lerakást helyben, mint vidéken jól és jutányosan eszközöltet.

Kívánatra mintákat és árjegyzéket bel- mint külföldre, legnagyobb készséggel bérmentesen küld.

Elvállal szerszám- és épületfa-szállítást, ács- és asztalos-munkákat igen mérsékelt feltételek mellett.

Pályázati hirdetés

I., II. és III. rendű vasutakhoz való 605.000 drb talpfa és
2954 köbméter váltótalpfa szállítása iránt.

16.014 sz. A m. kir. államvasutak több vonala részére 1880.
évi január 1-jétől 1882. évi december végéig terjedő időtartam alatt
az alábbi táblázatban foglalt talpfamennyiségek szükségeltetnek.

Vonal	T a l p f a						Talpfákra vonatkozó szállítási határidő		Váltó talpfa		
	I.		II.		III.				I.	II.	III.
	rendű vasutak számára						rendű vasutak számára		köbméter		
	csatló	köz- benső	csatló	köz- benső	csatló	köz- benső					
d a r a b						év	hónap				
Északi	12700	66800	2000	9000	500	2500	1880	ápril			
	8500	44500	1500	9400	.	.	"	szept.			
	6450	33300	2300	12300	600	3400	1881	ápril			
	4200	22300	1750	9200	.	.	"	szept.			
	6450	33300	2300	12300	800	4200	1882	ápril			
	4200	22300	1750	9200	.	.	"	szept.			
Összesen	42500	222500	11600	61400	1900	10100	.	.	1000	250	14
Zákány- zágrábi	2150	11350	.	.	.	.	1880	ápril			
	1450	7550	.	.	.	.	"	szept.			
	1100	5650	.	.	.	.	1881	ápril			
	700	3800	.	.	.	.	"	szept.			
	1100	5650	.	.	.	.	1882	ápril			
	700	3800	.	.	.	.	"	szept.			
Összesen	7200	37800	.	.	.	.	.	.	190	.	.
Károlyvá- ros-fiumei	4100	21400	.	.	.	.	1880	ápril			
	2700	14300	.	.	.	.	"	szept.			
	2050	10700	.	.	.	.	1881	ápril			
	1350	7150	.	.	.	.	"	szept.			
	2050	10700	.	.	.	.	1882	ápril			
	1350	7150	.	.	.	.	"	szept.			
Összesen	13600	71400	.	.	.	.	.	.	390	.	.
Vágvölgyi vasut	.	33900	.	.	.	.	1880	ápril			
	.	22600	.	.	.	.	"	szept.			
	.	16950	.	.	.	.	1881	ápril			
	.	11300	.	.	.	.	"	szept.			
	.	16950	.	.	.	.	1882	ápril			
	.	11300	.	.	.	.	"	szept.			
Összesen	.	113000	.	.	.	.	.	.	70	.	.
Dálja-bródi	500	2500	.	.	.	.	1880	ápril			
	700	3300	.	.	.	.	1881	"			
	800	4200	.	.	.	.	1882	"			
	Összesen	2000	10000	.	.	.	.	.	40	.	.
Keleti	.	.	.	.	.	.	.	.	1000	.	.
Főösszeg	65300	454700	11600	61400	1900	10100	.	.	2690	250	14

mely talpfamennyiségek következő feltételek alatt szállítandók :

1. A szállítás a 24.722/1876. szám alatti általános, a talpfák iránt 4093/1877. és a váltótalpfákra vonatkozólag 4093/1877. szám alatt fennálló különleges feltételek értelmében eszközözendő.

Ezen szállítási feltételek a váltótalpfákra vonatkozó méretjegyzékkel együtt a pályázati határidőig naponként a hivatalos órákban az anyagszerkezelési szakosztálynál (Budapest, sugárut, 82. sz., III. em.), azonfelül pedig a zágrábi, kolozsvári, pozsonyi és vinkovcei üzletvezetőségénél megtekinthetők, vagy az anyagszerkezelési szakosztálynál a megállapított vételár lefizetése mellett megszerezhetők.

Mindegyik ajánlóról feltételeztetik, hogy ezen szállítási feltételeket jól ismeri, s azokat, a mennyiben jelen hirdetmény folytán változást nem szenvednek, egész terjedelmükben elfogadja.

2. Szállító az általános szállítási feltételek 11. §. b) pontja értelmében köteles talpfáknál a táblázatba bejegyzett egyes részletmennyiségek egy negyedénél többet, vagy kevesebbet is szállítani.

A táblázatban kitüntetett váltótalpfa mennyiségek egyelőre csak megközelítő előirányzatot képeznek, a szállítandó mennyiségek tehát lehetnek ezen előirányzatnál korlátlanul nagyobbak vagy kisebbek.

Az egy-egy évben tényleg szükségelendő és szállítandó váltótalpfamennyiség azonban szállítóval a megelőző év utolsó negyedében a méretek pontos kitüntetése mellett fog közöltetni.

3. Az összes talpfák, az ide vonatkozó különleges feltételekben foglalt szállítási határidőktől, eltérőleg a táblázatban kitett szállítási határidők alatt szállítandók.

Az egy-egy évre megrendelt váltótalpfamennyiség a váltó- és külön talpfák iránti feltételektől eltérőleg legkésőbbben ugyanazon évi márcziushó végéig beszállítandó.

4. A szállítás a táblázatban kitüntetett illető vonalak valamely vagy több állomására és bérmentve eszközözendő és a szállítási helyek az ajánlatban pontosan kiteendőek.

5. Az 50 kros bélyeggel ellátott és bepecsételt ajánlatok ezen felirattal :

„ajánlat 16.014/1879. számhoz.“

1879. évi augusztushó 9-én déli 12 óráig a vezértitkárságnál (sugárut, 82. szám, I. em.) betérjesztendő, vagy posta útján megküldendő.

Bánatpénzképen az ajánlott értéknek 5⁰/₀-ka készpénzben, vagy állami letétekre alkalmas, a napi árfolyamnál 10⁰/₀-kal lejobb számított értékpapirokban 1879. évi augusztushó 8-ának déli 12 órájáig a m. kir. államvasutak budapesti főpénztáránál leteendő.

Az árak mindegyik osztályu talpánál ütközési és közbensőkre vonatkozólag átlagosan és darabonként, a váltótalpfáknál köbméterenként bérmentve az illető táblázatbeli vonalak valamely vagy több állomására teendő.

Megengedtetik az egész kiírott mennyiségre vagy bármely tetszés szerinti részletmennyiségre ajánlatot tenni.

Ezen feltételektől eltérő ajánlatok, továbbá olyanok, melyek nem a kitűzött határidőben érkeznek, vagy táviratilag tételnek és végre olyanok, melyekért az előirt bánatpénz le nem tétel, figyelembe nem vétetnek.

A m. kir. államvasutak igazgatósága fentartja magának a jogot, hogy az ajánlok között, tekintet nélkül az árra, szabadon választhasson, továbbá, hogy az ajánlott mennyiségből tetszés szerinti rész-mennyiség szállítását engedhessen át és végre, hogy a cél elérésére másféle intézkedéseket tehessen. — Budapesten, 1879. júliushó 6-án.

Az igazgatóság.

Fenyő épületfa eladás a mármarosi kincstári rakhelyeken.

39.853. sz. A marmaros-szigeti bánya és jószágigazgatóság alá tartozó bocskói és bustyaházai m. kir. erdőhivatalok rakhelyein készletben lévő azon fenyő szálfák és deszkák, melyek Szeged városa és vidéke vízkárosult lakói számára fenntartott tömegben felül rendelkezésre maradnak, f. hó 7-től kezdve jelentkező vevőknek a biztosíték letételének sorrendje szerint a fennálló árszabály alapján szabad kézből el fognak adatni.

Venni szándékozók felhivatnak, hogy ez ügyben közvetlenül a m. kir. bánya- és jószágigazgatósághoz M.-Szigeten forduljanak.

Budapesten, 1879. évi július 2-án.

A m. kir. pénzügyministerium.